...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-даха жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 209 (12113)
1969 оной сентябриин 6, суббото

Сэн 2 мүнгэн

...АРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

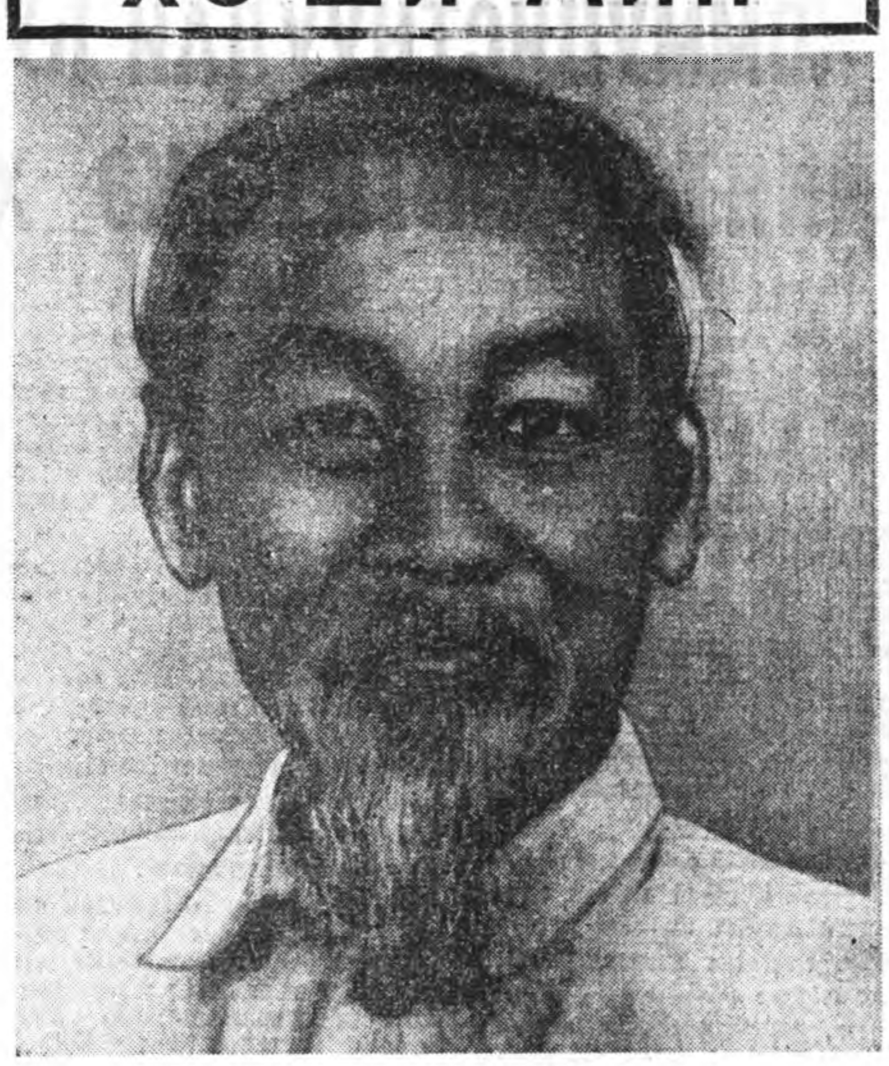
... Буряадай партийна организацнин ... суглаан болобо. Суглаанда хабаа... ...щиин органуудай хүдэлмэрие саа...руулха, ниитын гуримые бэхижүүл... ...эбдэгшэдтэй тэмсэлдэ ниитын орга...ые, республикын бүхы ажалшадые бү...ээр хабаадуулха тухай асуудалнуу... хэлсээ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаае КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** нээгээ.

Зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалаар Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр **Д. Д. Эрдыниев** элидхэл хэбэ. Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Улаан-Үдын Горсоветэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. С. Сыренов**, КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **Б. И. Николаев**, авиазаводой парткомой секретарь **Г. Д. Бондаренко**, Хяагтын райсоветэй гүйсэдкомой милициин таһагай начальник **З. Р. Урбанов**, Ардасаанай леспромхозой парткомой секретарь **А. А. Рябов**, Железнодорожно райсоветэй гүйсэдкомой милициин таһагай участково инспектор **Б. Д. Цыдыпов** хабаадаа.

Суглаан дээрэ СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министр **Н. А. Щелоков** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

ХО ШИ МИН

Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд Вьетнамай Демократическа Республикын посольстводо ерэбэ

Шаналал гашуудалай тэмдэг болгон, Вьетнамай Демократическа Республикын Москвадахи посольствын байшан дээрэ гүрэнэй туг тонгойлгогдон хиидхэгдээ.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев гэгшэд 17 часта ДРВ-гэй посольстводо ерэбэ. Эдээнтэй хамта СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов ерэлсээ.

Эдэнэр уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, Вьетнамай Демократическа Республикын Президент, Советскэ Союзай эрхим хани, нүхэр Хо Ши Минэй наһа бараһантай дашарамдуулан гүн ехээр шаналжа байһанаа ДРВ-гэй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура эрхилжэ байгаа этигэмжэтэ Нгуен Тиен Тхонгдо, Урда Вьетнамай Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Данг Куанг Миньдэ, мүн посольствонуудайнь хүдэлмэрилэгшэдтэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй үмэнэһөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Хо Ши Минэй траурнаар хүреэлэгдэнхэй портредэй табигдаһан тусхай табсангай дэргэдэ хэдэн минута соо шаналалай оршон байдалда дуугай зогсоод, һүүлээрнь шаналалай дэбтэртэ гараа табибад.

(ТАСС).

Нүхэр Хо Ши Минии хүдөөлүүлгэдэ хабаадаха Советскэ партийно-правительственна делегаци тухай

Уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, Вьетнамай Демократическа Республикын Президент нүхэр Хо Ши Минии хүдөөлүүлгэдэ хабаадаха Советскэ партийно-правительственна делегацине КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет нүхэд А. Н. Косыгин (делегациин толгойлогшо), К. Ф. Катушев, М. А. Яснов, СССР-һээ ДРВ-дэ байдаг элшэн сайд И. С. Щербаков гэгшэдһээ бүридүүлэн баталба.

* * *

Уласхоорондын коммунис хүдэлмэришэнэй ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, Вьетнамай Демократическа Республикын Президент нүхэр Хо Ши Минии хүдөөлүүлгэдэ хабаадахын тула КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Советскэ партийно-правительственна делегаци Ханой ошохоёо сентябриин 5-да Москваһаа мордоо.

* * *

ДРВ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Нгуен Тхо Тян Ханой ошохоёо энэл самолёдоор мордолсоо.

(ТАСС).

...АГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ, ШАМДАХА ХЭРЭГТЭЙ!

...ҮНӨӨДЭРЭЙ ...ШУХАЛА ...ЭРИЛГЭНҮҮД

Үбһэеэ хуряажа түргэнөөр дүүргэхэ. Силос дараха хүдэлмэри хурдадхаха. **Ороһо таряагаа гээлтэгүйгөөр, эршэмтэйгөөр хуряажа абаха.** Намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ.

Зураг дээрэ: 1. Совхозой главна агроном В. А. Кречетов (зүүн гарһаа), 2-дохи отделениие эрхилэгшэ Д. И. Москвитин кукурузын ургаса хаража байна. 2. Силос хуряажа дүүргэхэеэ байһан үе.

А. БОРИСОВАЙ фото.

... аймагай Ториин ... 2-дохи отделенидэ ... баян ургаса ху... дүүрэхэеэ байна. ...рнууд В. Г. Ту... ...И. Д. Филиппов, А. И. Казанцев гэгшэдэй тариһан, харууһалһан кукурузын гектар бүриһөө 150 центнер хүрэтэр ургаса хуряагдана.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛБЭ

УТААТА. (телефоноор абтаба). Далахайн совхозой нэгэдэхи отделениин хүдэлмэришэд үбһэ хуряалгаяа аймаг соогоо түрүүлэн дүүргэбэ. Эндэ хамта дээрээ тэжээл бэлэдхэлгын 14 звено хүдэлһэн байна. Звено бүхэн хоорондоо мүрысэжэ, ажал хүдэлмэреэ урагшатай һайнаар ябуулхын түлөө ехэ тэмсэл хэһэн байна. Тиихэдэ сабшалга тармалга хоёрой хоорондо забһар гаргахагүйн тула ехэ оролдолго гаргагдаа. Һаяхан үбһэ хэмжэлгэ эндэ дүүргэгдэжэ, хамта дээрээ 8600 гаран центнер үбһэн хуряагдаба гэжэ тодорхойлогдоо. Энэнь түсэбһөөнь 400 гаран центнерээр үлүү болоно.

Ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ коммунистнууд Владимир Бадмаев, Сандан Самбуев, Цыбнкжап Дымпилов гэгшэдэй хүтэлбэрилһэн звенонууд түрүүлээ. Эдэ звенонуудай хүдэлмэришэд үбһэ хуряаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиихэдэ абтаһан үбһэнэйнь шанар һайн гэжэ элирүүлэгдээ. Мүн баһа комсомолой гэшүүн Федор Дармаевай хүтэлбэрилһэн звеногойхид түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мүнөө совхозой хүдэлмэришэд зелёнко хуряалгын хүдэлмэрие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа байнхай.

Захааминай аймаг.

...РЫСӨӨНЭЙ ОХИН ЗАМХАНАГҮЙ

...э адууһа малые үбһэ ...аха шухала хүдэл...эй гэшүүд үбгэн за... ...шэлтэйгээр ха...эдэй 38 звено хү... ...й мэдээгээр 33.421 ...бэлэдхээд байна.

...алгын түрүүшын ...уудай дунда социа... үргэнөөр дэлгэрһэн. ...нхи газарай ногоо ...р сабшажа, арьбан ...а гэжэ оролдоһон

...үүлэй арбан хоногто ...П. Эрдынеевэй хү...эшэдэй звено тү... Эдэнэр арбан хо...тнер үбһэ һүрилжэ

...урида Уланай отде... Базаровай даадаг ...ай. Арбан хоногто ...р үбһэ бэлэдхэһэн Н. Соломинский гэгшын звено гурбадахи һуури эзэлээ.

Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ дамжуулгын Улаан туг, эрье хонин, мүнгэн шангууд барюулагдаа.

Тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ хойшо абажа үзэхэдэ, З. Будаевай звено эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр 1800 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй байбал, мүнөө тэрэнээ 1600 центнертэ хүргэнхэй. Мүн Н. О. Дампиловай, М. Ш. Абидуевай звенонууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэеэ байна.

Бүхыдөө энэ жэлдэ 70 мянга гаран центнер үбһэн бэлэдхэгдэхээр хараалагданхай. Колхоз дотор соносхогдоһон социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор үбһэ хуряалгын дүүрэхэлээр үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө һайса дүүргэһэн 5 звенодо ехэ шан үгтэхөөр хараалагданхай. Тэрэшэлэн үбһэ хуряаха түсэбөө һайнаар дүүргэжэ, эгээн олон һүри тракторай шарга дээрэ сомоһон отделениин эрхилэгшые Совет орон соогууроа аяншалха путевкоор шагнаха гэжэ шиидхэгдэнхэй.

Гадна политинформаторнуудай хүсөөр үбһэшэдэй звенонуудта саг үргэлжэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болодог. Энэ талаар коммунистнууд В. Л. Цыденов, Б. О. Гармаев, С. И. Тараскин болон бусад эдэбхитэйгээр ажаллана.

Эдэ бүгэдын ашаар колхозой гэшүүд ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлэдхэжэ абаха хүсэлтэй. Үбһэшэдэй звенонуудай мүрысөөнэй охин замханагүй.

Г. БАДМАЕВ,
XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретариин орлогшо.

Баргажан.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ЮУГЭЭ ХҮЛЕЭНЭБ?

...улагдаһан отряд бай... ...эн үдэрэй туршада ...дэргэдэхи траншей ...эй силос дараха ...фик Үдын совхозой ..., мэргэжэлтэд ... Удаань энэ отряд ...ни ошохо байһан.

...раалһан түсэб-гра...арһан дээрээ үлэ...раха хүдэлмэри огто ... Августын 28-най ... совхоздо миил 30 ...агданхай. Энэ тэ... ...эд һайнаар дараг..., халажа, гутажа, ...мэришэдэй малда ...хэгдэжэ, һалажа

...гой дэргэдэ 4 ком... ...моертэй трактор ...байһаар. ...ахи үдэрөө миин байнабди,—гэжэ комбайнер Кривошеев мэдүүлбэ.—4-дэхи отделениһээ иишэ хүдэлхэеэ ерэһэн аад, хэхэ юумэн үгы.

— 50 гектар амяарлан хадагдаһан аад, 40-иинь суглуулагдажа абтаа, бэшэниинь хэбтэнэ,—гэжэ нүгөөдэ комбайнер нүхэр Батурин нэмэбэ.

— Хэрэгдэһэн ногоо зөөхэ автомашинануудай үгы дээрэһээ комбайнууднай миин зогсоно,—гэжэ тоо бүридхэгшэ нүхэр Дриевский тайлбарилжа үгэбэ.

— Автомашина үгылди даа,—гээд отделениин хүтэлбэрилэгшэдшье гараа дэлгэнэ.

Тэрэньшье тэрэ. Отделенидэ үгтэһэн автомашинанууд совхозһоо гадуур бэлэдхэһэн үбһэеэ зөөжэ байнхай. Зүгөөр бүхэли недели соо үбһэн хуряагданагүй, гол дээрэ тракторнууд миин зогсоно, отделениин түбтэ тракторай тэргэнүүд хэбтэнэ. Энэ техникые хэрэглээ һаа, силос дараха хүдэлмэрие урагшань ябуулжа болохо һэн.

Ажалаа эмхидхэжэ шадаагүй байхадань, бүхы юумэниинь урагшагүйдэнэ ха юм. Малшадынь зунай байраһаа үбэлжөөндөө нүүхээр болобо. Теэд тэндэхи таряалан сүлөөрөөдүй. Зарим газарта адууһа мал ургажа байһан таряан соогуур бэлшээгдэнэ. Харин мүнөө үедэ ногооной һайнаар ургаад байхада, таряанай ургасын гэшхүүлжэ байхань бүтэхэгүй ябадал гээшэ.

Саг орой болоод байхада, силос дараха хүдэлмэрие иигэжэ гэдэргэ татахань аюултай. Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэд бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, энэ шухала хүдэлмэрие түргэдхэхэ бэзэ гэжэ хүлеэгдэнэ.

Г. МИХАЙЛОВ.

Хори.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

В. И. ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРАСХААЛ ДУРДАЛГАНУУДАЙ ДҮРБЭДЭХИ ТОМ

В. И. Ленин тухай дурасхаал дурдалгануудай дүрбэдэхи том КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдаар бэлдэгдэжэ, хэблэгдэн гараба. Коммунис партиин үнинэй гэшүүдэй, Владимир Ильичэй туһалагшадай, тэрэ үеын хүнүүдэй, партийна, совет, ажахын ба комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшадай, хүдэлмэришэд, таряашад ба улаан сэрэгшэдэй, революциин вождиие дүтэ мэдэхэ, тэрэнэй хүтэлбэри доро хүдэлмэрилһэн хүнүүдэй дурдалганууд энэ ном соо оруулагданхай. Тус дурдалганууд 1920 оной хабарһаа 1924 оной январь хүрэтэрхи Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулгада хамаатай байна.

Эдэ дурдалганууд манай гүрэнэй эгээн орёо бэрхэтэй үенүүдэй нэгэндэ Ильичэй эрхилһэн партийна, гүрэнэй ажал ябуулгые харуулна. Тиихэдэ дайнай байдалһаа амгалан социалис байгуулалтада орожо захалһан, партиин политикын талаар эрид эрьелтэ хэгдэһэн—«сэрэгэй коммунизмһаа» экономическа шэнэ политикада ороһон байгаабди, тэрэмнай социализм байгуулгын үедэ хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой экономическа, политическа бата бэхи холбоо барисаа хангаһан юм.

Энэ том А. А. Андреевэй дурдалгануудаар нээгдэнэ. Партиин IX съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ тухай, ажахын байгуулалтын талаар партиин хараа бодолые буруушаадаг децистнүүдтэ (партида, харша «демократическа централизмын» бүлэгтэ) эсэргүүсэн Владимир Ильичэй эбсэшэгүй шангаар тэмсэһэн тухай тэдээн соонь хэлэгдэнэ. Нүхэр Жиделёвто В. И. Ленинэй бэшэһэн бэшэг, тэрэшэлэн И. А. Армандда Н. К. Крупскаягай эльгээһэн бэшэгүүдһээ хэһэгүүд И. А. Армандын дурдалганууд соо анха түрүүшынхеэ тунхаглагдаа.

Том доторхи материалнууд хүдэлмэришэн ангида, арад түмэндэ бүхы наһан соогоо алба хэһэн сэсэн мэргэн бодолто, вождь ба багша, дүлэтэ революционер Ильичэй дабтагдашагүй, түгэлдэр образые элирхэйлэн харуулна.

В. И. Ленин тухай дурасхаал дурдалгануудай дүрбэдэхи томые мүн лэ Политическэ литературын хэблэл барлан гаргаа.

(ТАСС).

СОВЕТ ПРИБОРНУУД ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ СУУТАЙ

Дэлхэйн эрхим стандартнуудта хамаададаг совет прибор бүтээлгын, радиоэлектронно, оптико-механическа ба часай промышленностиин бүтээн гаргаһан эдлэл хэрэгсэлнүүд хилын саана суутай болонхой. 1959 ондо эмхидхэгдэһэн «Машприборинторг» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл дэлхэйн дэлгүүр дээрэ иимэ продукци гаргана.

Тус нэгэдэлэй арбан жэлэй ойдо зорюулагдаһан пресс-конференци СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министерствэдэ сентябриин 4-нэй үдэр болоо. Нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Н. В. Васильев «Машприборинторгын» хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Совет приборнууд ба оньһон нарин механикын хэрэгсэлнүүдые социалис оронууд олоор худалдан абадаг юм. Тиимэ приборнууд Англида, Австрида, Данида, Италида, Индидэ, Канадада, Францида Финляндида, ФРГ-дэ, Швецидэ улам олоор худалдагдадаг болоно байнхай. Мүнөө 88 ороной фирмэнүүд ба эмхинүүд «Машприборинторгтой» харилсаа холбоотой.

Совет тоололгын техникэ хилын саана мүн лэ мэдээжэ болонхой. Һүүлэй зургаан жэлэй турша соо хэдэн олон оронуудта электронно-тоололгын 90 гаран машина худалдагдаһан байна.

(ТАСС).

ГРАФИГҺАА ТҮРҮҮЛЭН

«Сельхозтехникын» предприятинууд мүнөө жэлэй долоо һарын түсэбһөө гадуур 14 мянган трактор заһабарилаа. Энээнһээ бүри олон комбайнай ба автомобилиин моторнууд һэльбэгдэн заһагдаа. Үргэлжэдөө оньһожоруулагдаһан фермэнүүдэй тоо гурбанай нэгэн тухайгаар олон болоһон байна.

«Союзсельхозтехникын» бүхэсоюзна нэгэдэлэй коллегиин заседани дээрэ сентябриин 4-дэ эдэ тоонууд дурдагдаа.

Областной ба районно нэгэдэлнүүд колхоз болон совхозуудта шухала материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые үгэхэ түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргээ. Заһабари хэдэг предприятинуудтахи ажалай бүтээсэ мүн лэ дээшэлээ гэжэ коллеги дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэ зуура, республикануудай зарим нэгэдэлнүүд хэдэ хэдэн үрэ дүнгүүдэй талаар даабаринуудаа дүүргээгүй байна. Латвиин, Молдавиин, Азербайджанай предприятинууд тракторнуудые һэльбэн заһабарилгын талаар гээгдэлдэ оронхой. Россин Федерациин, Украинын, Белоруссиин «Сельхозтехникын» нэгэдэлнүүд газар шанаржуулгада, торф малтан абалгаяа нилээд түргэдхэхэ ёһотой болоно.

Бүхэсоюзна нэгэдэлэй коллеги эдэ дутагдалнуудые зайсуулхын, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын тула тодорхой хэмжээнүүдые хараалба. Эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридөө түргөөр нэбтэрүүлхэ онол аргануудые зүбшэн хараалаа.

СОЦИАЛИЗМЫН ОРОНУУДТА

В. И. ЛЕНИНЭЙ ПАМЯТНИК

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгриин скульптор А. Макрис В. И. Ленинэй томо скульптура бүтээжэ байна. Тэрэнь 1970 оной апрелиин 22-то Эгетэ гэжэ хотодо табигдаха юм. ГДР-һээ Венгри асарагдаһан 22 тонныи томо гранит шулуугаар вождиин дүрэ бүтээгдэжэ байнхай. В. И. Ленинэй ендэр дээрэһээ үгэ хэлэжэ байһаар харуулагдана.

ПРОЕКТ БАТАЛАГДАА

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын Республикын элшэ хүсэ хүгжөөхэ 1970—1975 онуудай проект баталагдаба. Советскэ Союзай ба Чехословакиин техническэ туһаламжатайгаар Сүлеэтэ арал дээрэ баригдаһан электростанцинуудай хүсэ дээшэлүүлхэ, 220 мянган вольт хүсэтэй 900 километр ута электро-дамжуулгын лининүүдые татахаар хараалагдана.

Энэ линиин түрүүшын участок болохо Сантьяго-де-Куба ба Нуэвитас гэжэ городуудай хоорондохи барилгые Кубын ба совет мэргэжэлтэд хэжэ эхилбэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ БА НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ

Совет арад зомнай В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе угтахаяа байна. Энэ алдарта ойдо бэлэдхэлые hайнаар үнгэргэхын тулада Улаан-Үдэ городоймнай партийна организацинууд харюусалгатай хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Коммунистнууд хадаа алдарта ойдо дэлгэрhэн социалис мүрысөөе эрхилхэ, бүхы ажалшадай хүсые табан жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ зорюулхын тулада ойлгуулamжын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэнэ. Мүнөө үедэ партийна организацинууд Ильичэй мүнхэ hургаал, заабаринууд манай орон дотор, мүн уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай программаяа бэелүүлгэдэнь ямар нүлөө үзүүлжэ байhаниие бүхы арадта ойлгуулна гээшэ.

В. И. Ленинэй алдарта ойдо бэлэдхэл тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тон шухала зорилгонууд табигдаhан. Илангаяа марксизм-ленинизмын теориие гүнзэгыгөөр шудалха талаар, ажалшан зониие коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинуудай ехэ үүргэ дүүргэхэ тухай онсо тэмдэглэгдэнхэй. Энээниие хараа шугам болгон городоймнай коммунистнууд өөhэдынгөө эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхын, зоной дунда соёл сурталай хүдэлмэри үнгэнөөр эмхидхэхын түлөө эрмэлзэнэ. Тиимэhээ городой болон районуудай партийна органууд нэн түрүүн, коммунистнуудые марксизм-ленинизмын теори шудалалгада үргэнөөр хабаадуулhан байна.

Партийна организацинуудай эмхидхэдэг хүдэлмэриин нэгэ шухала талань гэхэдэ, партийна hуралсалда эдэбхитэд олоор хабаададаг болоо. Хэрбээ 1967—1968 онуудай hуралсалай жэлдэ агуу ехэ Ленинэй зохёолнуудые шудалалгаар 52 семинар эмхидхэгдэhэн байбал, үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ город соо эмхидхэгдэhэн 192 семинарай 136-ниинь гэхэ гү, али бүхыдөө 15 мянга шахуу коммунистнууд болон эдэбхитэд марксизм-ленинизмын теори шудалhан байна. Хэшээлнүүдые теоретическэ талаарнь, мүн методикын талаар hайжаруулхын тулада hайн пропагандистнуудые шэлэн оложо табиhан байнабди. Мүнөө үедэ бүхы пропагандистнуудай 90 хубинь дээдэ эрдэмтэй. Политhургуули болон семинарнуудай пропагандистаар предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ, научна хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд олоороо хабаадана. Тэдэнэр тусгаар курсада, семинарнуудта ябажа, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байхаhаа гадна, эрхим пропагандистнарай дүй дүршэлтэй танилсана, ондоо городуудааршье ябажа, методикын hайн талые харан, ажалдаа хэрэглэжэ байдаг болонхой.

Партийна hуралсалда хабаададаг коммунистнууд, эдэбхитэд ном hудараар хангагданхай. Тэдэнэр захилнуудые абажа, мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Жэшээлхэдэ, 1969 ондо 8,5 мянган хэhэг «Правда» газетэ, 1800 шахуу «Коммунист» журнал, мүн 3300 хэhэг «Политическое самообразование» журнал бэшүүлэн абадаг байгаа. Мүнөө жэлдэ эдэ хэблэлнүүд үшөө олоор захигданхай.

Гэхэтэй хамта, городоймнай коммунистнуудай дунда научно-теоретическэ, научно-практическа конференцинүүд ходоодоо үнгэргэгдэжэ, марксизм-ленинизмын теори шудалагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ КПСС-эй городской комитет тиимэ конференцинүүдые хэдэн дахин үнгэргөө. Тусхайлан хэлэбэл, «Социалис революци ба ленинскэ теори», «Мүнөөнэй научно-техническэ революци ба тэрэнэй социальна хубилалта» гэhэн асуудалнуудтай партийно-ажахын эдэбхитэдэй конференци үнгэргэгдөө hэн. Партийна организацинуудай секретарьнарта, hургуулинуудай, профтех-hуралсалай училищинуудай, техникумүүдэй багшанарта зорюулhан конференцинүүд болоо. Мүнөө «Социалис экономикын хүгжэлтэ ба В. И. Ленинэй hургаал», «Буряадай уран зохёолшодой бүтээлнүүд соо В. И. Ленинэй образ» гэhэн темэнүүдээр конференци бэлдэгдэжэ байна.

Научна коференцинүүдтэ промышленна предприятинууд болон парткомуудай, мүн эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, багшанар, эрдэмтэд элидхэлнүүдые хэдэг. Гадна, алдарта ойдо зорюулан лекцинүүд олоор уншагдана. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ партийна, совет болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдые, эрдэмтэдые, багшанарые үргэнөөр хабаадуулха гэжэ КПСС-эй городской комитет зорилго табинхай. Мэргэжэл шадабаритай, дүй дүршэлтэй хүнүүд лекци уншахадаа, ажахын болон соёлой асуудалнуудые hайнаар, ойлгосотойгоор тайлбарилдаг. Удха түгэлдэр, олон зоной hайшаадаг лекцинүүдые Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ институдай багшанар уншаха гэжэ эдэбхи гаргаа. Тус институдайхид марксистско-ленинскэ теори тухай 700 лекци ажалшадта уншаха, 20 гаран багшанарые хүдөө нютагуудта эльгээхэ гэhэн үүсхэл гаргаа. Илангаяа лекторнуудай дунда эрдэмэй кандидадууд Г. Д. Басаев, Г. И. Хилтухин, А. С. Кирдяшкин, А. М. Петров, багшанар Н. Б. Хадыков, Б. З. Юшин, В. С. Ханташкеев, В. Б. Цыдыпов, Т. В. Полякова болон бусад тоологдоно. Тэрэшэлэн партиин горком болон райкомуудай секретарьнар, республикын бусад органуудай, управленинүүдэй, городой промышленна, барилгын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд лекционно хүдэлмэридэ хабаададаг. Партиин горком райкомуудтай хамта олонхи предприятинуудай партийна эхин организацинуудта ленинскэ среда, пятница үнгэргэдэг болонхой. Тэндэ политическэ лекци, элидхэлнүүд бэлдэгдэнэ. Энэ талаар илангаяа авиационно заводой, мяханай комбинадай, судна бүтээлгын заводой, барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин, нарин сэмбын фабрикын, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, ЛВРЗ-гэй партийна организацинууд шалгарна.

Мүн эдэ предприятинууд, городой hургуулинууд, Политическэ гэгээрэлэй байшан, «Знание» бүлгэмэй городой, районуудай эмхинүүдтэй хамта ленинскэ үдэрнүүдтэ зорюулагдаhан уншалгануудые үнгэргэнэ, тэдээндэ 8 мянга гаран хүн хабаададаг. Ажалшадай дунда уншагдадаг лекцинүүдтэ В. И. Ленин тухай кинофильмүүд, тэрэнэй хэлэhэн үгэтэй грамзапись хэрэглэгдэдэг. Гэхэтэй хамта, «Знание» бүлгэмэй городской отделенидэ киноуниверситет байгуулагдаа. Тэрэнэй программаар 20 хэшээл үнгэргэгдэхэ байна.

Ильичэй алдарта ойдо зорюулагдан үнгэргэгдэжэ байгаа ниитэ-политическэ хүдэлмэри Коммунис партиин ударидалга доро совет арадай туйлажа байhан, коммунизмын hаруул hайхан ордон бүтээжэ байhан агуу ехэ амжалтануудые харуулна.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулгада олон янзын формонуудые хэрэглэхын тулада партийна организацинууд горитой анхарна. Лекционно хүдэлмэриин хажуугаар партийно-политическэ мэдээсэлнүүдые үргэн зоной дунда нүлөөтэйгөөр эмхидхэхын тулада городской партийна организаци оролдолго гаргана. Предприятинуудта, барилгада, городой эмхинүүдтэ мянга гаран политинформаторнууд ажаллана. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ ажал хэрэгые hайса мэдэхэ, политическэ талаараа эрдэмтэй хүнүүдые томилхын тулада партиин городской комитет, райкомууд оролдоо. Политинформаторнуудай дииланхы олониинь коммунистнууд юм. Тэдэнэр ажалаа эмхидхэхэдээ, партийна организацинуудhаа туhаламжа абажа, тусхай материал болон справочнигуудаар хангагдажа байдаг.

Политинформаторнууд гээшэ юрын уялгатай бэшэ ха юм. Партиингаа табиhан политикые арад зоной дунда ойлгуулха, шухала шухала мэдээсэлнүүдые ажалшадта дуулгажа байха зэргэтэй. Тиимэhээ энэ хүдэлмэридэ зондоо хүндэтэй ябадаг партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэдые, hургуулинуудай багшанар болон мэргэжэлтэдые хабаадуулхые оролдогдоно. Тэдэнэй хамаг үйлэ хэрэг мэдэрдэг байхынь тулада КПСС-эй райкомуудта, партийна комитедүүдтэ политинформаторнуудай hуралсал эмхидхэгдэнэ. Политинформаторнуудай дунда үнгэргэгдэhэн семинарнуудта партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд байлсадаг, тэдэнтэй хөөрэлдэдэг болоо.

Политинформаторнуудай ажал үшөө юугээрээ харюусалгатайб гэбэл, тэдэнэр ойлгуулamжын хүдэлмэриие олон шэглэлтэйгээр эмхидхэнэ. Мүнөө үедэ городоймнай политинформаторнууд гурбан гол асуудалнуудые баримталжа, мэдээсэлнүүдые хэдэг болоо. Нэгэдэхеэр, экономикын асуудал харагдана. Хоёрдохёор, коммунис ажал, хүмүүжүүлгэ тухай хөөрэгдэнэ, гурбадахяар, уласхоорондын байдал тухай мэдээсэлнүүд ниитэлэгдэнэ. Август hарын эхеэр КПСС-эй горком политинформаторнуудай бүлгэм болон секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй конференци үнгэргөө hэн. Тиихэдэ КПСС-эй горкомой ээлжээтэ пленумдэ тусгаар асуудал харагдажа, горкомой гэшүүд партийна эхин организацинуудта ошожо, городской партийна конференциин шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhаниие шалган мэдээсэдэг болоо. Эдэ бүгэдэ партийна организацинуудай ажабайдалда шухала удха шанартай.

Политическэ мэдээсэлнүүдые эмхидхэхэ талаар партиин райкомууд hайн дүршэлтэй болоно байна. hүүлшын hарануудта КПСС-эй Октябрьска райком hара бүри тусхай бюллетень гаргажа, партийна организацинуудай дүй дүршэлые харуулна. Райкомой пленум дээрэ партийно-политическэ мэдээсэл тухай асуудал харагдажа, тэрэниие улам нүлөөтэйгөөр эмхидхэхэ тухай хөөрэлдөөн гараа. Мүн парткомуудай заседанинуудта, партийна эхин организацинуудта энэ асуудал табигдана.

Ниитэ-политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхадаа, КПСС-эй городской комитет партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлжэ, городой ажалшадай табиhан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэнь нүлөөлхын түлөө тэмсэнэ.

А. КУРДЮКОВ,
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша.

ХОНИШОН УГТАЙ ХҮН

Норбо Шодоев залуудаа автомашинын жолоошон болоhойб гэжэ hанагша бэлэй. Тиихэдэ тэрэнэй түрэлхидынь хони харууhалдаг байгаа. Уданшьегүй Норбын найдал бэелүүлэгдэжэ, тэрэ жолоошон болоо.

Тэрэ гэhээр тэбхэр хорин зургаан жэл үнгэрбэ. Норбо Шодоев энэ хугасаа соо автомашинада ажаллажа байхадаа hайншье, муушье гүүлээгүй. Хэhэн хүдэлмэриинь хүнэй адаглахаар тобойжо харагдахагүй. Юрын лэ жолоошон...

Эдэ жэлнүүдтэ Норбо жолоошоной ажалда hониёо бууруба. Теэд хаана хүдэлхэб гэhэн асуудал гаража ерэбэ. Эхэ эсэгэнэрынь малшад байгаа. Тиимэhээ зургаан жэлэй саада тээ Норбо малша угтай хүн хадаа удаан бодомжолоншьегүй хонишон болоо бэлэй. Түрүүшээр хүшэрхэн hэн. Теэд жэл бүри дүршэл шадабаряа дээшэлүүлхын тула яhала оролдоо. Даажа абаhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа. хони харууhалгын «пюусые» таажа эхилээ бэлэй.

Нёдондо нүхэр Шодоевто шэнэ отара даалгагдаба. Бултадаа эхэнээ haя таhалагдаhан хурьгад. Аяар 534 хурьган. Колхозой правлени хоня бүриhөө 2,8 килограмм ноохо хайшалха түсэб гаргалсаба. Норбо Шодоев арга боломжонуудаа хаража үзөөд байхадаа, хонин бүриhөө 3,2 килограмм ноохо хайшалха уялга абаа hэн.

Нүхэр Шодоев хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,31 килограмм ноохо хайшалжа, «Дружба» колхоз соогоо эрхимлээ. Отарынь хонишод мүнөө жэл түсэбhөө гадуур дүрбэн центнер ноохо гүрэндэ тушаажа, колхозойнгоо жасада горитой олзо оруулаа.

Мүнөө Норбо Шодоев хонидоо hайнаар бэлшээжэ, таргалуулхые оролдоно. Хонидынь үhаар дуталданагүй. Иигэжэ отарынхид хонидоо шадаал hаа hайн ногоон соо үглөөнэй наранhаа үдэшын харанхы болотор бэлшээнэ. Халуунай үедэ отарын хонид шуты бүргааhан соогуур шэбээлдэг.

Эндэхи хонишод үбэлжэлгэдөө бэлдэжэ эхилээ. Тэдэнэр хонидтоо үбhэ, набшаhата тэжээл бэлдэнхэй. Мүнөө нүхэр Шодоев байра байдалаа үбэлжэлгэдэ түхеэржэ байнхай.

Отарынь хонид hайн. Хойто жэлдэ баhа ехэ ноохон абтахаар найдагдана.

Энэ отарын хонишод амжалтатай ажалаа В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулна.

Иигэжэл ажалладаг даа, Бэшүүр нютагай угай хонишон Норбо Шодоев.

Н. КУРТОШИН.

Сигналист хадаа түмэр замай транспортын аюулгүй ябалгые хангадаг тон шухала тушаалтай хүн юм. Дмитрий Алексеевич Барков Горхон станцида 24 жэлэй туршада сигналистаар хүдэлхэ зуураа, ажалай эрхим амжалта туйлаа. Олон тосто хүндэлэлэй грамотануудhаа гадна, «Харгын отделениин эрхим сигналист» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. А. Барков ажалдаа. С. ЦЫДЫПОВАЙ фото.

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛ...

БАР ХҮСӨӨР ХОЛО ОШОГДОХ...

Бүри hаяхан шэнги hанагдана. Ашаа буулгаха, ашаа тээхэ бүхы хүшэр ажал хүнэй бар хүсөөр бүтээгдэгшэ hэн. Улаан-Үдэ станциин зуугаад хүдэлмэришэд энэ ажал бүтээдэг байгаа. Тэдэнэй хэрэглэдэг зэр зэмсэг гэхэдэ, гар хүрзэ, гарай тэргэхэн байгаа. Гансал контейнернүүд козловой кранаар буулгагдадаг, түмэр замай платформодо ашагдадаг hэн. Козловой кранууд дайнай hүүлээр бии болоhон юм.

Харин hүүлэй хэдэн жэлэй туршада энэ ажал дууhан шахуу оньhожоруулагдаа. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума түмэр замаар элдэб янзын ехэ ашаан шэрэгдэдэг болоо. Тэдэнэй заримые бар хүсөөр буулгаха, ашахань бэрхэтэй болобо. Промышленностиин хүгжэхэ, шэнэ түхэлэй продукци бүтээхэ бүринь, промышленна шэнэ предприятинуудай баригдаха бүри хүндэшье, ехэшье ашаан шэрэгдэжэ байна. Эдэ бүхы юумэн элдэб янзын оньhон техникын хүсөөр бүтээгдэнэ.

— Урдынхидал адляар энэ ажалаа бүтээдэг байбал, ашаа буулгаха, ашаха аяар 300 гаран хүн хэрэгтэй болохо hэн,—гэжэ түмэр замшад хөөрэлдэнэ. Теэд нимэ олоншье хүн мүнөө үеын ехэ ажал дүүргэжэ шадахагүй.

Улаан-Үдэ станциин ашаанай хашаа соо үдэршье, hүнишье ажалай охин замхадаггүй юм. Ашаа шэрэhэн поезднууд үдэр, hүнигүй ерэжэ, аян замдаа мордожо байдаг. Урданайхиhаа hураггүй олон контейнернүүд түмэр замаар шэрэгдэнэ. Тиимэhээ хуушанай нэгэ кран мүнөө үеын ажал дүүргэжэ үрдихэгүй. Хүсэ ехэтэй шэнэ түхэлэй хэдэн кран тодхогдоо.

Эндэхи хүдэлмэришэдэй ажал хубилагдаа. Вагонуудhаа буулгагдаhан ашаа складуудта оруулха, складуудhаа вагонуудта ашаха бүхы хүдэлмэри аккомуляторна автокарай хүсөөр бүтээгдэнэ. Мүн ондоошье олон оньhото техникэ хэрэглэгдэжэ байдаг.

Арадай ажахыда түмэр зам ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэнь жэл бүри дээшэлжэ байhаар. Тиимэhээ түмэр замай станцинуудай ашаанай хүдэлмэри комплексноор оньhожоруулха зорилго Улаан-Үдын отделенидэ муу бэшээр бэелүүлэгдэнэ. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдэй тоо хубилаа, тэдэнэй ажал тад ондоо болоо.

Хэрбээ урдань эндэ гол түлэб ашаа тээгшэд, буулгагшад хүдэлдэг байбал, мүнөө мэргэжэлтэй хүнүүд ажаллана. Электрокран, автопогрузчик жолоодогшод, стропальщик гэhэн, мүн оньhон техникэ хүдэлгэжэ шадаха ондоо мэргэжэлтэд бэлдэгдээ. Ашаа тээхэ, буулгаха ажалай оньhожоруулагдахатай хамта ашаанай ажахын хүдэлмэришэдэй техническэ бэлэдхэлынь, культурна эрилтэнь улам дээшэлжэ байhаар.

Партиин XXIII съезд түмэр замые улам саашань хүгжөөхэ, электрификацилха зорилго табяа. Мүн станцинуудай ашаанай ажахы ехээр хубилха юм. Улаан-Үдэ станци дээрэ энэ талаар горитой ажал хэгдэжэ байнхай. Арадай ажахын ургажа байгаа эрилтые hайнаар хангахын тула ашаанай ажахын байра, складууд hэльбэн заhабарилагдана. Складууд үргэдхэгдэжэ, шэнэ түхэлтэй болгогдобо. Хуушан модон палааха hэлгэгдэжэ, асфальтаар хушагдажа, хүсэ ехэтэй техникэ ашаглаха арга хангагдажа байна.

hарабшагүй, бетон хушалтатай талмайнууд түхеэрэгдөө. Эндэ хүсэ ехэтэй автокранууд хүдэлхэ юм. Вагонуудhаа ашаа буулгадаг газарнууд асфальтаар хушагдаа, механизмуудые байлгаха гараж, мастерскойнууд баригдаа. Эдэ бүхы ажалай ехэнхи хубинь станциин коллективэй өөрынь хүсөөр, ажалай hүүлээр бүтээгдэжэ байна.

Станцида абтажа байгаа элдэб техникэ аша ту... хын тула бэлэ... мэри хэгдэнэ.

Ашаанай ажа... ха талаар түр... хам эхилбэ. ... шиидхэгдээгүй ... hаар. Тэдэнэй ... электрокрануу... зэргын бүтээс... электрокран су... ган тонно аша... Эрхүүгэй, Крас... нуудай механи... суулхада, hург... хоёр дахин до...

Тиимэhээ ком... руулгын зори... хамта техника, ... сэ дээшэлүүлхэ ... эрилтэ табигд... хангаха тэмсэ... Техникэ, механ... цинуудта тараа... зарнуудта аша ... лэхэ гэжэ шии... ашаа буулгаха, ... зарим томо ста... дэхэ юм.

Түмэр зам... асуудал мүнөө ... Ехэ ашаанай ... Улаан-Үдэ ста... шаа мүнөө ү... тушаан абажа, ... саг соонь ябу... байна. Тиимэ... ашаанай шэнэ ... рэгтэй болобо. ... цида ашаанай ... зүбшэн хэлсэгд... жэнги түмэр зам... нуудтэй, оньhо... талмайнуудтай ... тэ табигдаа.

Мүнөө үеын ... индустриальна ... байна. Тэрэ хүг... дай ажахые hайн... той юм. Тиимэ... буулгаха ажал ... тивүүд ажахыга... hожоруулха тала... хэхэ байна.

М. СОЛО...

АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ, ЖУРНА...

Улаан-Үдын нефтебазын партийна организаци коллективэйнгээ дунда ерэхэ жэлэй хэблэл тараалгые эмхи гуримтайгаар захалба. Коммунис ажалай предприятиин хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн тус коллективэй комсомол басагад Таня Игумнова, Светлана Губайдуллина гэгшэд сентябриин нэгэнhээ хүдэлмэришэдтөө газетэ, журнал захюулжа эхилhэн байна.

Зураг дээрэ: Светлана Губайдуллина хүдэлмэришэдhөө газетэ, журналда захил абажа байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ЗАХИЛ ЭХИЛ...

Манай үе сагай юрын айл бүхэн сүлөөтэй сагтаа уншаха газетэ, журналнуудые захижа абадаг болонхой. Энэньшье гайхалгүй юм бээз. Юуб гэхэдэ, совет хүн бүхэн газетэ, журналhаа элдэб шэнэ hонин мэдэжэ абахые оролдоно, эрмэлзэнэ ха юм. Манай орон дотор жэл соо 280 миллион хэhэг газетэ, журналнууд хэблэгдэнэ. Тиихэдэ «Правда» газетын хэблэл найман миллион хэhэгhээ дээшэлээ бшуу. Энэ талаар харабал, манайшье республикада газетэ, журнал захижа, уншагшадай тоо жэлhээ жэлдэ олошоржо байдагынь элитэ. Энэ жэлдэ республикын ажалшад 800 мянган хэhэг газетэ, журнал захиhан байха юм. Захиhан газетэ, журналнуудайнь дунда «Правда», «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүд хэдэн арбаад мянган хэhэгээр захигданхай. Энээнhээ гадна, 200 мянган хэhэг газетэ, журналнууд ниислэл хотымнай киоскнуудта наймаалагдана.

Байгша оной сентябриин нэгэнhээ манай Эхэ орон дотор ерэхэ 1970 оной хэблэлдэ захил хэлгэ хаа-хаанагүй эхилээд байна. Энэ шухала кампани угаа ехэ политическэ болон ажалай амжалтатайгаар үнгэргэгдэхэнь дамжаггүй. Хэнэйшье мэдэhээр, оронoймнай, мүн республикымнайшье ажалшад В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха, мүн түсэбтэ табан жэлэй даабариие болзорhоонь урид дүүргэхэ гэжэ шармайн оролдоно. Энээндэ хэблэлэй үүргэ тон ехэ гээшэ.

Жэл үнгэрхэ бүри газетэ, журналнуудай тоо олошоржо, уншагшадай дуратай юумэнүүдээ захижа уншахадань яhала зохид болоhон. Жэшээнь, 1970 ондо захигдаха хэблэлэй дунда тон олон газетэ, журналнууд бии. Инженер, хүдэлмэришэн, партийна, комсомолой эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, наука, искусствын ажал ябуулагшад, багшанар, hурагшад дуратай газетэ, журналнуудаа саг соонь захижа абахань дамжаггүй. Үргэн олон уншагшадай дуратай газетэ, журналнуудаа шэлэн оложо, түргөөр захил хэжэ абахынь тула хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, ниитын түлөөлэгшэд горитой туhаламжа үзүүлжэ байха нангин уялгатай. Тиихэдээ эдэнэр айл бүхэнэй бүлэтэй хөөрэлдэжэ, тэдэнэй мэргэжэл мэргэжэлээрээ уншажа шадаха газетэ, журналнуудые дурадхажа байха болоно бшуу.

Мүнөө республика доторнай таба мянганhаа дээшэ ниитын түлөөлэгшэд томилогдонхой. Олонхидынь жэл бүри уншагшадай дунда ябажа, тэдэнэй дуратай газетэ, журналнуудые захюулжа байдаг. Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой техническэ таhагай инженер Дора Константиновна Тапхаева арбаад жэлэй туршада заводойнгоо коллективэй дунда хэблэл тараалсажа ябана. Дора Константиновна өөрынгөө коллективэй дунда олон ондоо нэрэтэй газетэ, журнал жэл бүри тараажа гарадаг. 1969 ондо 1500 хэhэг тараагаа гэхэ гү, али энэнь хүдэлмэришэн бүхэндэ 10 газетэ, журнал хүртэhэн болоно. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Борис Натанович Гуревич нүхэдэйнгөө дунда ойлгуулamжын хүдэлмэри таhалгарлагүй ябуулжа, эмхидхэжэ байдаг юм. Үнгэржэ байгаа жэлдэ нүхэр Гуревич колхозниигуудай дунда 1000 хэhэг газетэ, журнал тарааhан байха юм.

Людмила Иннокентьевна Горбатенко Гусиноозерскын шахтоуправлениин нүүрhэшэдэй дунда хүндэтэй болоhоор үнихэнэй юм. Людмила Иннокентьевнагай хэблэл тараалгын хүдэлмэридэ таhалгаряагүйгөөр хабаадалсажа ябадагай ашаар 1969 ондо 2000-гаад хэhэг газетэ, журнал тараагдаhан байна бшуу. Урагшаа hанаатай, олоной хэрэгтэ hаналаа табижа ябадаг ниитын түлөөлэгшэд республика доторнай олон.

Хэблэлдэ захил абажа байха 1500 пункт мүнөө республика доторнай тоологдно. Зүгөөр үргэн уужам тала дайдатай манай Буряад орондо эдэ пунктнууд ажалшадhаа өөhэдөөл захил абаха гээ hаа, хаанаашье хүрэхэгүйнь мэдээжэ. Тиимэhээ республикын хото, хүдөөдэшье ниитын түлөөлэгшэд, хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, партийна, советскэ эдэбхитэд хэблэл тараалгын үедэ горитой туhаламжа үзүүлжэ байха болоно.

1969 ондо ажалшадай дунда тараагдаhан хэблэлэй дүн хаража үзэхэдэ, тиимэшье hайн гэхээр бэшэ. Республикын зарим аймагуудта тараагдаhан хэблэл 1000 хүндэ тооложо үзэхэдэ, үшөөл үсөөнөөр тараагдаhан байна. Зарим нютагуудта нэгэшье газетэ, журнал захижа уншадаггүй айл бүлэ дайралдана. Жэшээнь, Кабанскын аймагта тиимэ айлнуудые бүридхэхэдэ 500-гаад болоо. Мүн Захааминай, Баргажанай аймагуудта тиимэ ай... байшоо. Эдэ бариматта... хай гэршэлнэб гэхэд... сагдаhан аймагууд... холбооной хүдэлмэр... тын түлөөлэгшэд уни... дунда эмхидхэлэй, ой... хүдэлмэри тон hула... болоно бшуу.

Партийна организа... лэл тарааха ниитын... шэд, аймагуудтахи ... тиин» агентствэнүүд... рилэгшэд уншагшада... лэл тараахадаа нюта... тэ, журналда саг со... хүүлжэ абахын тул... ёhотой. «Буряад үнэ... Бурятии», «Молоде... «Буряадай залуушуу... торай блокнот», «Б... нал, аймагай газет... нагшад республика ... жэ байhан hонинто... танилсажа, мэдэжэ ... ааб даа. Пропаганд... политинформатор, а... та нютагайнгаа газе... алгүйгөөр нэгэшье хэ... ци үнгэргэхэнь бэрх...

Уншагшад өөhэдө... хэблэлээ захижа аб... политическэ болон тү... жэлэйнгээ хэблэл ү... жа абадаг гэжэ тод...

Ерэхэ жэлдэ ... лэл тараалгын хүд... баадагшад — нииты... шэд, аймагуудай «Со... агентствэнүүдэй ... партийна, советскэ ху... шэд айл бүхэнэй газе... тай болохын түлөө ... ойлгууламжын хүдэл... ха нангин уялгатай.

И. ...
КПСС-эй ...

Нүхэр К. Г. Бутина Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта 18-дахи жэлээ флотатораар хүдэлнэ. Ажалдаа ханалгатай оролдосотойгоор хандадаг. Энэ эхэнэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Бутинагай хүдэлдэг бригада даабаряа үнгэрhэн hара соо 100,3 процент дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. Г. Бутина.

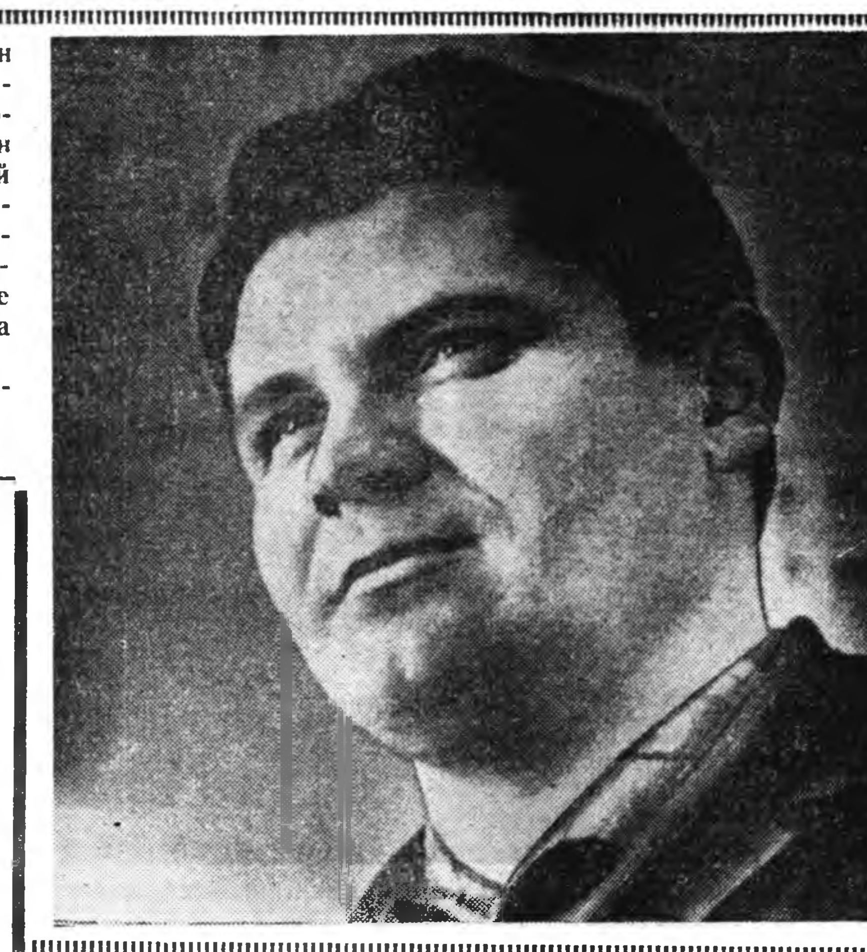
Э. ЛАПИНАЙ фото.

Юрий Киселев Улаан-Үдын ТЭЦ-эй эрхим уралан наринжуулагшадай нэгэн юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнэй оруулhан дурадхалнууд 5439 түхэригэй алмалта хээ. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, Юрий Киселев дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаад, эршэтэйгээр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Киселев.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЦЕХЭЙ НАЧАЛЬНИК

hүниин тэн багта телефон сошордолтойгоор хангиршаба. Унтаридаа ороод амаржа хэбтэhэн Аркадий Сергеевич хүнгэхэнөөр гүйжэ бодоод, трубка үргэбэ.

— Шэрэм хайлуулдаг пеэшэнэй фурма соо шэнгэн шэрэм орошоо. Ямаршье юумэ хэхэ аргаяа оложо ядаад байнаб,—гэжэ халаанай мастер Сергей Ангархаев тэбдэhэн янзатайгаар дуугарба.

...Имэ юумэн үсөөн болодог. Гэбэшье шэрэм хайлуулдаг пеэшэние абарха хэрэгтэй. Тэрэгүй hаа, хахад жэлээр заhабарида ороно. Үлэгшэ хоёр пеэшэнгээр холо ошохогүйш гэhэн бодол Аркадий Сергеевичэй досоо түрэжэ:

— Би энэ бэеэрээ ерэхэб. Пеэшэн соо түмэр хаяха хүдэлмэреэ зогсоогты! — гэhэн заабари хэлээд, үтэр хубсалжа ороба.

Үхибүүдынь, hамганиинь hанаа амарханаар нойрсожо хэбтэнэд. Тэдэниие гэнтэ hэрюулхэгүйн тула Аркадий Сергеевич hэмээхэнээр таhалга соогуураа үнгэрэн, үүдэеэ нээбэ.

Газаа аали намдуун. Тоогүй олон огторгойн мүшэд гэрэл туяа татан носоно. Хүн бүхэндэ өөрын тусгаар мүшэн огторгойн гүн соо бии юм гээд заахан ябахадань хэлэгшэ hэн. Тэрэ мүшэниинь гэрэлтэйгээр носожо, hайхан зам тээшэ дуудадаг, далладаг юм гэжэшье хэлсэдэг бэлэй. Теэд Аркадий бүри бишыхан ябахадаа байгаалида, хүн зондо, тэдэнэй бүтээдэг ажал хэрэгтэ дурлаа hэн.

— Томо болоод, хүдэлмэри хэхэб. Сай, саахар шамдаа асархаб, — гэжэ эхэдээ хэлэдэг байhан. Имэ hайн hайханаар хүбүүнэйнгээ үгэ хэлэдэ, эхэнь урмашан баясажа:

— Хүбүүмни хүдэлжэ, hуража үрдихэш даа,—гэдэг бэлэй.

hулахан hэбшээнэй үлеэхэдэ, түмэн олон зоной альга ташаhан мэтээр набшаhад шааяжа, холын түрэл Алайр нютагыень hануулаад орхибо. Тэрэ үхибүүн наhаяа үнгэргэhэн улсы hайхан нютаг тухайгаа шэбшэhээр түрэл цехтээ хүрэжэ ерэбэ.

Цех соо абяа шэмээн үгы. Хэб бүтээдэг станогууд, хүүргэ-кранууд булта зогсонхой. Хүдэлмэришэд шэрэм хайлуулдаг пеэшэнэйнгээ хажууда сугларанхай, элдэб юумэ хөөрэлдэжэ байба. Аркадий Сергеевич сэхэ пеэшэн тээшэ ерэбэ. Тэрэниие Сергей Ангархаев угтажа, зэмэтэй хүн шэнги уруу дуруугаар:

—Пеэшэндэ заhабари муу хэгдэhэн байгаа. Тиигэжэ энэ ушар тохёолдоо,—гэбэ.

«Энээн тухай хожом хөөрэлдэхэбди»,—гэhэн маягтайгаар Аркадий Сергеевич дамжуураар дээшээ гараба. Тэрэ аалиханаар фурмын нүхэ нээгээд хараба. Шэнгэн шэрэм фурмын хахадтань хүрэтэр оронхой байба.

—Пеэшэн соо хэды шэнээн түмэр бииб, — гээд, дүтэ зогсоhон мастерhаа асууба.

— 2 тонно шахуу...

— Тиигээ hаа, пеэшэн соохи түмэр гаргая! — гээд, гал дүлөөр амилжа байhан пеэшэнэй доодо үүдэнэй боолтонуудые hуладхажа захалба. Уданшьегүй хүндэ үхэр буугай hомоной тэhэрhэндэл аблан гаража, гал дүлэн соробхилоод, дүрэжэ байhан нүүрhэн, хайлаhан түмэр пеэшэн cooho адхаршаба. Энэ пеэшэнээ hүниндөө гүйсэд сэбэрлээд, үглөөдэр дахин аhааха хэрэгтэй бшуу. Тиигээгүй hаа, үглөөдэрэй ажал hаатаха. Мүнөө одоолшье Сергей Ангархаев сээжэ дүүрэн амилба. Теэд эндэ тэсэшэгүй халуун. Аркадий Сергеевичэй хасар хүри улаан болошонхой. Самсынгаа хамсыгаар хүлhээ аршана.

— Хоёрдохи пеэшэн соо түмэр хайлуулхаар бэлэдхэл хэгты,—гэжэ захирба.

Шэрэм хайлуулдаг Виктор Серошган нимэл заабари хүлеэhэн тула, үтэр пеэшэн соо гал несоогоод, нүүрhэ хажа захалба. Хахад часай үнгэрөөд байхада, метал бэлэн болобо. Хэбүүдые ашаhан конвейер ябажа, хэб бүтээдэг станогууд нээржэ, хүүргэ-кранууд хонгёо шангаар жэнгирэн дохёо үгэжэ, гүйлдэжэ захалба.

Булта хүдэлмэришэд ажаллажа эхилбэд. Түрүүшын шэрэм шанага соо адхаган, улаан дүлөөр соробхилон, бүхы цехые гэрэлтүүлнэ.

— Аркадий Сергеевич ерэhэнтнай hайн даа, — гэжэ Сергей Ангархаев дуугарба.

— Юугээ хэлэнэ гээшэбши. Үшөө хонходоhоншни болоо. Имэ юумэнэй тохёолдоходо, зарим нэгэ мастернууд хүдэлмэришэдөө гэртэнь харюулаад, халаанайнгаа даабари хэнгүй hададаг, нүгөө халаанай хүдэлмэришэдые hаатуулан, тойбо татадаг hэн,—гэжэ Аркадий Сергеевич залуу мастерай hанаань заhаба.

Хорёод шахуу жэлдэ Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй шэрэм шудхалгын цех соо хүдэлhэн Аркадий Сергеевич Табхаевай намтар hонирхолтой юм. Сэрэгэй албанhаа бусажа ерэhээр тус цехтэ хүдэлмэришэнөөр абтаа. Электрослесариин мэргэжэл шудалжа, цех соо дежурнаар хүдэлдэг hэн. Цех сооhи станогуудай, электродвигательнүүдэй hайнаар хүдэлхын тула тэрэ оньhон техникэдээ hайн харууhа хэдэг байгаа.

Ажалша бэрхэ залуу хүбүүн олоной дундаhаа онсо шалгаржа, нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэдэг, дүрэ зурагынь Хүндэлэлэй самбарташье гарадаг бэлэй. Аркадий үдэшын hургуулида hуража, арбадахи класс дүүргээд, түмэр замай Улаан-Үдын үдэшын техникум дүүргэhэн байна. Тэрэ шэрэм шудхалгын цех соо мастераар үни удаан хүдэлөө. Харин үнгэрhэн жэлдэ шэрэм шудхалгын цехэй начальник болгон дэбжүүлэгдээ.

Шэрэм шудхалгын цех ЛВРЗ-гэй томо цехүүдэй нэгэн юм. Эндэ хэдэн зуун хүдэлмэришэд хүдэлнэ. Тэдэнэр hара бүри тормозой 105 мянган колодконуудые бүтээдэг. Тепловоз болон электровозуудта бэшэшье олон детальнуудые хэдэг. Теэд тус цехэй хүдэлмэришэд hара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ алдаршана.

Эндэ Аркадий Сергеевич Табхаевай аша габьяа ехэ гээд hанагдана. Тэрэ хүдэлмэришэ зоноо hайн мэдэдэг. Хэрэгтэй сагай болоходо, туhа заабол хүргэдэг. Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, оньhон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ ехэхэн анхаралаа табидаг юм. Ямаршье бэрхэшээлнүүдэй болоходо, ходоо зүб шиидхэбэри абажа, түсэб даабариня саг болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтатайгаар угтаха ёhотойбди,—гээд цехэй начальник Аркадий Сергеевич урялдаг. Булта хүдэлмэришэд энэ уряае нэгэн дуугаар дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абанхай. Эдэнэр урдаа табиhан зорилгоёо хүсэд бэелүүлхэл байха.

М. МАНДАРОВ,
ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ ТУХАЙГАА

...РҮҮЛЖЭЛ ЯБАhААР

...Үдын «Электромаши... коллектив В. И. ...түрэhөөр 100 жэлэй ... вахтада жагсаhан ...эр hара, квартал бү... үлүүлэн дүүргэнэ. ...ной найма hарын даа... процент дүүргэгдээ. ...гадуур 76 мянган ... продукци бүтээн ... бэшэ предприяти... ...гдээ. Мүн лэ 7 мянган түхэригтэ үлүү ехэ продукци худалдагдаа.

Тус заводой коллектив туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхан, hайн шанартай продукци бүри ехээр бүтээн гаргахаар шиидэнхэй. Табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ арга боломжо манай хүдэлмэришэдтэ бии.

Н. ДЕМИН.

...ЖАЛТАЯА АРЬБАДХАН

...манай Галуута-Нуурай ...машинистнууд байгша ...дээшэлүүлэгдэhэн со...уялга абаhан юм. Тиин ...локомотивуудые ...хэтэйгээр ашаглан, ...ыда хэрэгтэй ашаа ...гэжэ оролдоно. Эдэ... оной hүүлэй гур... даабариhаа гадуур 40 ...ашаа шэрээд байна. Мүн лэ 300 тонно шулуу нүүрhэ арьбалаа.

Түрүү машинистнууд Е. Григорьев, В. Исаков, А. Воротников гэгшэд хэмhээ үлүү ехэ ашаа шэрэжэ, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Мүн тус тустаа 20—20 тонно нүүрhэ арьбалhан юм. Эдэнэр энэ бүхы амжалтаяа В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

...У БАРИЛГАШАДАЙ АМЖАЛТА

...hүүл баг. Газаа ...бүгшэм. Бага-Куна... уйтахан үйлсөөр ...ашаhан ашаанай ..., хойноо тэргэ шаг...тракторнууд тооhо шо...ан, нишэ тиишээ hүн...хоной хойто захаар ...шанга шангаар ..., адар томо кра... абяан таhалдана...

...Иннокентьевич хүтэлбэрилдэг залуу ...бригадынхид 5-да... техническэ учили...н байра, столово, мүн ... байха байрын гэр...уугаар барижа байн... байрануудые, тэрнүүдые шэнээр барижа, ашаглалгада тушаагаа hэн. Бригададамнай ажалдаа эрхим амжалта туйладаг залуу барилгашад олон. Жэшээлбэл, Анатолий Маслов, Михаил Яценко, Василий Кауров, Демид Некичалов гэгшэд hара, үдэр бүриингөө даабарние хододоо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай,—гээд бригадир Коротов хөөрэнэ.

Залуугай эршэ зоригоор түгэлдэр энэ бригадынхид агуу багша Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн hайндэрые ажалайнгаа шэнэ илалтаар угтахын, мүн мүнөө барижа байhан байшангаа ноябриин 7 болотор дүүргэжэ, ашаглалгада үгэхын тула улам эршэтэйгээр ажаллажа байна.

...жэл манай бригада ...хоздо хонидой хэдэн

И. НИКИТИН.
Бэшүүрэй аймаг.

hАЙН ШАНАРТАЙ ШЭЛ БҮРИ ЕХЭЭР

Байгша оной найман hара дүүрэбэ. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн hайндэр ойро боложол байна. Мүнөө бүхы хүдэлмэришэд энээн тухай бодомжолно. Тэдэнэр энэ hайндэрые ажалай үндэр баатаршалгаар угтаха зорилго урдаа табин, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

Манай Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив байгша оной найман hара соо 8,955 мянган дүрбэлжэн метр шэл хэхэ даабаряа 9,088 мянганда хүргэжэ шадаба. Мүн 8,500 дүрбэлжэн метр сталинит хэхэ даабаряа аяар 14,900-да хүргэжэ, ёhотой баатаршалга гаргаа. Эдэнэр ажалайнгаа эршэ улам шангадхан, hайн шанартай шэл бүри ехээр бүтээхэ гэhэн зорилго урдаа табинхай.

В. МИХАХАНОВ.

ФУТБОЛ

ШИИДХЭХЫ ТУЛАЛДААНАЙ УРДА

Манай зонын «А» классай футболистнуудай дунда эхилhэн шанга тулалдаан дүүрэжэ, түрүүшын зургаан hуури эзэлэгшэд одоошье тодорбо. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, нэн түрүүлэн, Хабаровскын СКА команда болоно. Хабарhаа хойшо эдэнэр наадан бүхэнөө шадамар бэрхээр үнгэргэжэ, дүн хамтадань 22 уулзалгаhаа 31 очкотой боложо, түрүү hууриияа эзэлхэ ёhоороо эзэлбэ. Хабаровскын футболистнууд үнгэргэгдөөд байhан бүхы наадануудта гурбахан—Шэтын СКА, Томскын «Томлес», Омскын «Иртыш» командануудта шүүгдэhэн, долоон командатай тэнсэhэн, нүгөөдүүлыень шүүhэн байха юм. hүүлшынгээ наада манай «Сэлэнгэ» командатай үнгэргэхэдөө 0:0 гэhэн тоотойгоор тэнсээ hааб даа. Хоёрдохи командань Кемеровэй «Кузбасс» болоно. Эдэнэр дүн хамтадань 29 очкотой болоhон байна. Тус командын футболистнууд hүүлшынгээ хэдэн наадануудые яhала hайнаар үнгэргэжэ, шухала очконуудые абаhан байха юм. Жэшээнь, Омскын «Иртыш», Челябинскын «Локомотив», Свердловскын «Калининец» гэдэг шанга шанга команданууд эдэнэртэ шүүгдэшэhэн байна.

Гурбадахи hуурида манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд гаража, футболдо дуратайшуулаа баясуулба ха юм. Манай футболистнууд Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй городуудай футболистнуудта айлшалаадшье ерэхэдээ, олон очконуудтай болоhон байна. Тиигэжэ дүн хамта 25 очкотой болоhон. Эрхүүгэй «Аэрофлот» 24 очкотой болоно, дүрбэдэхи hуури эзэлбэ. Эдэнэр нааданай хоёрдохи дүхэригтэ «дали ургаhандал», уулзалга бүхэнөө эрхим гэгшээр үнгэргэжэ шадаа бшуу. Эдэнэр Шэтын, Омскын, Томскын, Барнаулай, «Сэлэнгэ» командануудые ехэнүүд тоотойгоор шүүhэниинь уншагшад hанана ёhотойт. Свердловскын «Калининец» командын футболистнууд 23 очкотой, табадахи hуурида гараа. Дурсагдагша командын футболистнууд түрүүшын дүрбэн командада орходоо, түгэсхэлэйнгөө уулзалгануудые муугаар үнгэргэжэ, табадахи hуурида түригдэhэн байха юм.

«Томлес» команда футболдо дуратайшуулда мэдээжэ болоhоор үнинэй. Энэ командын футболистнууд илангаяа хоёрдохи дүхэригтэ шадал соохоноо наадажа, эрхимлэжэ ябаhан командануудые шүүгээд табидаг байгаа. Жэшээнь, Хабаровскын, Шэтын СКА, «Сэлэнгэ», Свердловскын, Челябинскын командануудые торгоон тогтоонгүй шүүжэрхёо hааб даа. Тиигэжэ эдэнэр дүн хамта 23 очкотой боложо, зургаадахи hуури эзэлhэн байна.

Зоно соогоо эрхимлэhэн эдэ зургаан командануудай нүгөөдэ зонодоо эрхимлэhэн зургаан бэрхэшүүлтэй хүсэ шадалаа туршалсаха болобо. Эдэнэрынь хэд бэ гэхэдэ, «Казаниин «Рубин», Йошкар-Олагай «Спартак», Саратовай, «Сокол», Горькиин «Волго» болон бусад команданууд болоно.

Манай «Сэлэнгэ» түрүүшынгээ уулзалга Йошкар-Олагай «Спартак» командатай үсэгэлдэр үнгэргэбэ.

Түгэсхэлэй нааданай hүүлээр командануудай байдал харуулhан таблица:

hуури нууд	Команданууд болон городууд	уулзалга	шүүлгэ	тэнсэлгэ	шүүгдэлгэ	бүмбэгэнүүд	очконууд
1.	СКА Хабаровск	22	12	7	3	36—20+16	31
2.	«Кузбасс» Кемерово	22	12	5	5	34—22+12	29
3.	«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	22	8	9	5	18—15+ 3	25
4.	«Аэрофлот» Эрхүү	22	8	8	6	29—17+12	24
5.	«Калининец» Свердл.	22	8	7	7	19—20— 1	23
6.	«Томлес» Томск	22	7	9	6	15—16— 1	23
7.	СКА Шэтэ	22	7	9	6	17—19— 2	23
8.	«Локомотив» Челяб.	22	8	6	8	13—18— 0	22
9.	«Иртыш» Омск	22	7	7	8	21—21= 0	21
10.	«Луч» Владивосток	22	3	9	10	12—29—17	15
11.	«Рассвет» Красноярск	22	2	10	10	11—20— 9	14
12.	«Динамо» Барнаул	22	5	4	13	15—28—13	14

...ЫЛЫН ...ААНАhАА

ВЬЕТНАМДА НАЦИОНАЛЬНА ШАНАЛАЛ СОНОСХОГДОО

...ТАСС-ай корреспондент ...нигэжэ дамжуулба:

...Ши Минэй наhа бара...уулаад, вьетнам арад ...аhан байна. Үhээ бо... байбашье, ДРВ-гэй ...ын улад зон репродук... ...гэдэ олоороо сугларан... «Нүхэр Хо Ши Ми... ...хадаа манай пар... ...тон хүндэ гээлтэ ...диктор сэдьхэлээ хү...

...хүбөөтэй гүрэнэй ту... ...хаанагүй далбана. ...бүхэнэй үбсүүн дээрэ ...нүүд хадаганхай. ..., спортын хэмжээ ...бүхыдоо зогсоогдоо. Шаналал гашуудалай аялганууд радиогоор зэдэлнэ.

Энэ городой сэсэг наймаалдаг бүхы павильонууд соо веногууд болон баглаа сэсэгүүд бэлдэгдэнэ. Эдэ сэсэгүүдые бариад үглөөдэр элдэб эмхи зургаануудай делегацинууд, мүн Ханойн хүн зон ДРВ-гэй Национальна суглаанай байшан тээшэ ошохо юм. Тэндэ нүхэр Хо Ши Минтэй hүүлшынхеэ хахасалга 5 үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ болоно.

Хо Ши Минэй дурасхаал болгожо Ханойдо байдаг гадаадын посольствонуудай байшангууд дээгүүр шаналалай лентэтэй гүрэнэй тугууд гунхуулагдаhан байна.

...ЬЕТНАМ ТУШАА ЗҮБЛӨӨНЭЙ ...ЛМЭРИДЭ ЗАБhАРЛАЛГА ХЭГДЭЭ

...(ТАСС). ДРВ-гэй Прези... ...Минэй наhа бараhантай ..., Вьетнам тушаа Па... ...байгаа зүблөөндэ ха... ...гэй делегаци мүнөө... ...рин 11 болотор 33-... ...заседание хойшо... ...тус зүблөөнэй хүдэл... ...сажа байгаа бусад ...дурадхаба гээд эндэ ...коммюнике соо мэдээсэг... ...Вьетнамай Республикын ...революционно правительствын делегаци энэ заседание хойшолуулха тухай ДРВ-гэй делегациин дурадхалые зүбшөөжэ байhанаа мэдүүлгэ соогоо элирхэйлбэ.

ДРВ-гэй делегациин толгойлогшо Суан Тхюи, Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Тхи Бинь гэгшэд Парижhаа Ханой ниидэн ошожо, тэндэ ДРВ-гэй Президентые хүдөөлүүлэлгэдэ байлсаха юм.

ЛИМЭДЭ ГАРАhАН ДЕКЛАРАЦИ

ЛИМЭ. (ТАСС). Перугэй нефтиие гүрэнэй мэдэлдэ абаха ба тэндэхи байгаалиин баялигуудые энэ түбиин арадуудта бусаажа үгэхэ зорилгоор эндэ зарлагдаhан Латинн Америкын профсоюзна конференци дүүрэбэ. Тэрээндэ арбан гүрэн, уласхоорондын 28 элдэб эмхи зургаан хабаадалсажа, Лимын деклараци баталан абаа.

Перудэ байhан «Интернэшнл петролеум» гэдэг американ нефтяной компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абалгахадаа харин, тон түрүүндэ американ монополистнуудай буляан абаhан байгаалиин баялигые гэдэргэнь бусаахын түлөө тэмсэл хэхээр арадуудые зоригжуулна гээд деклараци соо тэмдэглэнэ. Имэ hайн, патриотическа уг зорилгодоо хүрөөд байбал, Латинн Америкын гүрэнүүдэй экономико хүгжөөхэ ба тэдэнэй бүрин эрхэтэ, бэеэ даанхай байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ национальна баялигуудые зорюулха арга олгохо юм. Кубын жэшээ дээрэhээ харахада, мүнөөдөө империалистнуудай хэды хүсэтэй байбашье hаань, имэ юумэ туйлажа болохо байна гээд тус документ соо хэлэгдэнэ.

Гадаадын монополинууд тонуул дээрмэдэлгын политика ябуулжа, ондоо гүрэнүүдэй национальна экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ тойбо татана гэжэ саашадаа деклараци соо мэдүүлhэн байна. 1958-hаа 1967 он хүрэтэр худалдан абадаг үнэ сэнгүүдээ тэдэнэй саг үргэлжэ доошонь оруулжа байhан дээрэhээ Латинн Америкын оронууд 57 миллиард долларой гарзада ороhон байха юм. Тиихэдэ гадаадын урьhаламжануудай талаар процент түлөөд, мүн сэбэр олзо хилын саана ябуулхадаа 73 миллиард доллар гээhэн байгаа.

Перуан арад зоной тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэлгэ хүсэлүүлхые, өөhэдынгөө нэгэдэл бэхижүүлхые, демократическа ба профсоюзна эрхэ сүлөөе хамгаалха гэhэн агууехэ зорилготой патриотическа фронт байгуулхые, национальна баялигуудые Латинн Америкын арадуудта бусаалгахын түлөө сусаршагүй тэмсэл ябуулхые ажалшан зоноо, залуушуулые, студентнүүд болон бүхы демократ үзэлтэниие конференцидэ хабаалагшад уряалба.

Латинн Америкын экономическа, политическэ талаараа сүлөөрхын түлөө, империалистнуудта эсэргүү арад зоной айхабтар ехэ хүдэлөө дэлгэрүүлхыень деклараци уряалба.

Октябриин 9-ниие («Интернэшнл петролеум» кампаниие гүрэнэй мэдэлдэ оруулhан үдэр) Перугэй арад зонтой hаналаа нэгэдэлгын, империализмда эсэргүүсэн, национальна баялигуудые хамгаалхын түлөө тэмсэхээр эрид шиидэлгын үдэр гэжэ тоолохые конференци hанамжалаа.

Табан гүрэнэй ударидагшадай зүблөөн

КАИР. (ТАСС). ОАР-ай Президент Гамаль Абдель Насер Сириин Араб Республикын гүрэнэй толгойлогшо Нуреддин Атаси, Суданай революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Джафар Ни Нимейри, Иорданиин хаан Хусейн, Ирагай Премьер-Министрэй орлогшо генерал Аммаш гэгшэдэй хабаадалсаhан зүблөөн эндэ боложо дүүрэбэ.

Табан араб гүрэнэй ударидагшадай зүблөөнэй hүүлээр коммюнике тунхаглагдаа. Тиихэдээ Израилиин эзэрхэг түримхэй добтолгын хойшолонгуудые усадхалгада зорюулагдаhан араб гүрэнүүдэй хүсэлэл нэгэдүүлхыень уряалhан байна.

ЛИВИИН РЕВОЛЮЦИОННО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

КАИР. (ТАСС). «Республикын шэнэ засаг орон доторхи байдалые хиналтадаа бүрин абанхай. Арад зомнай али болохо дэмжэлгэ үзүүлнэ» —гээд Ливиин Революционно соведэй Түрүүлэгшэ, полковник Саад Эд-Дин Абу Швейриб гэгшэ «Аль-Ахрам» газетын Каиртахи корреспондентдэ мэдүүлhэн байна. «Революцида ямаршье эсэргүүсэлтэ хэгдээгүй», тиимэhээ тэрэ дары амжалта туйлажа шадаа»—гээд тэрэ тэмдэглэбэ. hайшаал мэдүүлhэн ба дэмжэлгэ үзүүлхэ байhанаа элирхэйлhэн бэшэгүүдые Революционно совет оронойнгоо бүхы нютагуудhаа абана.

Мүнөө үедэ Революционно совет орон доторхи байдал гуримшуулха, республикынгаа хуули засаг бэхижүүлхэ асуудалнуудые эрхилжэ байнхай,—гээд полковник Абу Швейриб мэдээсэбэ. Түрмэдэ тушаагдаhан хүнүүд балай олон бэшэ гээд тэмдэглээ.

Политикань хуушаараа үлэбэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Манай орон өөрынгөө сэрэгэй политикын хараа бодолые болоод, өөрынгөө стратегиие ондоо болгохо хүсэлгүй байна гээд Франциин национальна обороные эрхилхэ гүрэнэй министр Мишель Дебре мэдүүлээ.

hүүлэй арбан жэл соо үзэгдэhэн үндэhэн шэнжэ—национальна талаараа бэеэ даанхай байдал тэрэл хэбээрээ байха юм гээд министр нэмэбэ.

Франциин Национальна суглаанай оборонын хэрэг эрхилхэ комисси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Мишель Дебре имэ мэдүүлгэ хэhэн байна.

ОЛЬСТЕРТЭХИ БАЙДАЛ

ЛОНДОН. ТААС-ай корр. **Ю. Утименко** нигэжэ дамжуулба:

Гуйраншалга, хүдэлмэригүйдэлгэ, ядуу түлюур байдал, үндэhэ яhанай илгаа гаргаха ябадалда эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа Хойто Ирландиин ажалшадай хуулита эрилтэнүүдые хангаадүй сагтань, Белфастын ба Лондондерриин хүдэлмэришэнэй кварталнуудта байдаг зоной бодхооhон баррикаданууд тэрэ хэбээрээ үлэхэ юм гэжэ Белфастын зоной оборонын комитет мэдүүлhэн байна.

Белфастаhаа абтаhан мэдээсэлэй ёhоор, сентябриин 4-нэй үглөөгүүр тээшээ тус городтохи оршон байдал шангадаа. Хүдэлмэришэдэй байрладаг үйлсэ гудамжануудта Англиин сэрэгүүд хэзээ хэзээнэйхиhээ олоороо сугларанхай. Бүлэг протестан үзэлтэн тус городой гол үйлсэнүүд уруу орохо харгые хаагаад, машина транспорт ябуулнагүй.

АРСАЛДААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корр. **Е. Егоров** нигэжэ дамжуулба.

Колорадо-Спрингс гэжэ хотодо болоhон, американ штадуудай губернаторнуудай 61-дэхи конференци сентябриин 3-да дүүрэбэ. Энэ конференцидэ хабаадаhан губернаторнууд, правительствын түлөөлэгшэд hанамжануудаа мэдэлсээ. Энэнь США-гай федеральна ба нютагай засагаархинай хоорондо тон ехэ арсалдаатай байдагыень харуулба. Губернаторнууд штадуудайнгаа яахын аргагүй шухала хэрэглэмжэ хангахын тула мүнгэ зөөри үгэхыень федеральна правительстваhаа эриhэн байна. Тиихэ зуураа, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, тэрэ тоодо конференци дээрэ үгэ хэлэhэн президент Никсон, федеральна правительствада тиимэ мүнгэ зөөри байхагүй гэбэ.

Харгынуудай, мүн захиргаанай байшангууд гэхэ мэтын барилгада үгтэхэ федеральна мүнгэ гаргашалгые 75 процентээр хороохо тухай hаяар правительство соносхохо юм, тэрэшэлэн мүн тиимэ барилгада зорюулхын тула штадуудта үгтэхэ мүнгэн хаhагдаха гэжэ уридшалан hануулhан вице-президент Агню гэгшын үгэнь губернаторнуудта тон хажараар дуулдаа.

Ойрын табан жэл соо федеральна hан социальна хангалгын программада мүнгэ hомололгын зарим хубиинь лэ даажа абаха юм, тиихэдэ үлэгшэ мүнгэ зөөриие штадууд өөhэдөө hомолхо байха гэhэн президент Никсонэй үгые конференцидэ хабаадагшад тон шангаар шүүмжэлээ.

ИЗРАИЛИИНХИДАЙ ААША

БЕЙРУТ, сентябриин 5. (ТАСС). Ливанда эсэргүү эзэрхэг түримхэй ааша гаргаhанайнгаа түлөө Израилиин засагайхид hаяхан Нэгэдэмэл Нацинуудай Аюулгүйн Соведэй сесси дээрэ эрид шүүмжэлүүлээ hэн. Хэды тиигэбэшье hаа, израилиинхид дахяад хорото ааша гаргаба.

Энэ hүни Израилиин сэрэгүүд Ливанай хилэ эбдэжэ, Хальда гэжэ hуурин шадархи ороной газар руу нэбтэрэн ороhон байна. Израилиин сэрэгшэд амгалан hууhан хүн зониие доромжолжо, 12 гэр буталаа Ливанай хэдэн эрхэтэд усалда орожо hалаа.

УРАН ЗУРААШЫН УРМАН

Бийрэ

«Һаалишан хүбүүн»...

«Эхэнэр мэргэжэлээрээ» омогорхонги, юунһээшье тунхарихагүй, зарим һэбхихэн хүнүүдэй наадалаашье һаань, балай тоохогүй янзатай хүнэй абари зан «Һаалишан хүбүүн» гэжэ зураг харагшадта эли бэшэ гү? Мүнөө энэ зураг Буряадай республиканска уран һайханай музейдэ табяатай... Тэрэнэй автор Илья Алтаев.

Илья Хабич элдэб жанрай зурагуудые бүтээдэг. Тематическа зурагууд, портредүүд, байгаали зураглаһан бүтээлнүүд, номой шэмэглэл—эдэ бүгэдэ уран зураашын бэлигэй үргэн дэлисэтэй байһые гэршэлнэ.

Гэбэшье уран зурааша хэһээрээ һанаагаа амаруулдаггүй, харин элдэб янзын уран арганудые бэдэржэл байдаг юм. Хүгжэмшэн инструмент дээрээ удаан наадангүй байбал, хурганни хүжүүнүүд болошохо гэжэ мэдэхэ ёһотой. Тэрээншэлэн, уран зурааша бийрэ, карандаш, шэрэгүйгөөр байһал удаан байжа шадахагүй ха юм. Бэлиг шадабаряа мүлижэл байхын тула зурааша хүн үдэр бүри хүдэлхэ уялгатай ааб даа. Тэрэнэй хүдэлдэг газартань ороходо, эхилһэн зурагууд, этюдүүд дүүрэн байха.

Мүн баһа ажабайдал һайса шэнжэлдэггүй һаа, тэрэнииe алишье талаһаань һайн мэдэхэгүй һаа, яагаад һайн зураашан байхабши? Тиимэһээ Алтаев республика соогуураа ходо аяншалдаг, эрдэмтэдтэй хамта научна экспедицидэ хабаадалсадаг. Тиимэ аяншалгануудһаа уран зурааша гар хооһон бусадаггүй: тэрэнэй дэбтэрнүүд, альбомууд элдэб зураглалнуудаар, этюдүүдээр, эскизүүдээр дүүрэшэһэн ерэхэ. Олонхинь хожомоо ехэ зурагай эхин боложо үгэдэг ааб даа.

Тиигэжэ 1961 ондо «Выставкэ дээрэ» гэһэн бүтээлынь олоной анхарал татаа һэн. Тэрэнэй байгуулгань (композици) ехэ һонирхолтой. Тон юрын шэнги аад, тон мэргэнээр эгээлэй колхознигуудай ёһотой искусство ойлгожо, һонирхожо байһые зураглаанхай. Хүн бүхэнэй сэдьхэл бодол тобойсо харуулагдаа.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, уран зураашын эгээлэй хүнүүдтэ халуунаар дурладаг, тэдэниие шэнжэлдэг маягынь зураг бүхэндэнь элеэр харагдана.

Уран зурааша Алтаевай анхаралые совет студентын образ үнинэй татанхай. Олохон дахин уран зурааша студентнэрые элдэб маягаар зураһан байха юм. Тэдээн соонь һайншье юумэнүүд бии. Һүүлэй һүүлдэ Илья Хабичта ехэ амжалта асарһан нэгэ зураг тухайнь хэлэнгүй гаража болохогүй. Тэрэ зураг РСФСР-эй габьяата врач Сэсэг Харпухаевагай дүрэ. Тэрээн дээрээ уран зурааша 1966 онһоо хүдэлжэ эхилһэн юм. Эгээл түрүүшынгээ этюдүүд соо Алтаев эмшэн хүнэй абари зангые, тэрэнэй энэрхы сэдьхэлые гаргахаа оролдоо. Тиимэһээнь энэ бүтээлынь Владивостогто, Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн выставкэнүүд дээрэ харагшадайшье, мэргэжэлтэ шүүмжэлэгшэдэйшье анхаралда хүртөө бэзэ. Залуушагшье һаа, мэргэжэлдээ дурланги, урихханаар аад, хурсаар шэртэһэн нюдэтэй эмшэн эхэнэр зураг дээрэ харагдана. Үнгэ шэрэньшье даруухан хадаа эмшэнэй баян сэдьхэлые бүришье зүбөөр зураглаанхай.

Мүнөө, ойн баярта жэлдэ, уран зурааша «Фермэ дээрэ» гэһэн ехэ бүтээл зурана. Хүдөө нютагай хүнүүдэй абари зангай, тэдэнэй байдалые совет үедэ хэр зэргээр хубилһые зураглаһан Илья Алтаевай энэ бүтээл олоной анхарал баһал татаха бэзэ гэжэ хүлеэмээр.

С. МУНГАЛОВА,
искусствовед.

ЭЛДЭБ ҺОНИН ◆ ЭЛДЭБ ҺОНИН ● ЭЛДЭБ ҺОНИН

ЭГЭЭН БИШЫХАН ТҮМЭР ЗАМУУД

Имэ түмэр харгынууд манай орон соо 32 бии гэжэ тоологдодог юм. Замайнь ута юрэнхы дээрээ ойройдоол 106 километр болодог. Рельсын үргэнинь 750 миллиметр юм. Бишыхан түмэр зам бүхэнэй утань ехэдээл һаа 2—4 километр хүрэтэр һунадаг байха. Тэдээн сооһоо эгээл утань Амарай областиин Свободный хотын бишыхан түмэр зам болоно. Тэрэнэй утань «аяар» 10,5 километр юм.

Эндэ хүүгэдэй түмэр зам тухай хэлэгдэһэниинь ойлгосотой ааб даа. Ерэхэ жэлдэ манай орон соо хүүгэдэй түмэр замуудай бии болоһоор 35 жэлэй ой гүйсэхэнь. Эгээн түрүүшын имэ түхэлэй түмэр зам 1935 ондо Тбилиси хотодо баригдаа һэн. Отдых гэжэ станци шадар баригдаһан Москвагай бага түмэр зам гушан жэлэйнгээ ойе байгша он соо тэмдэглээ. Ленинград, Киев, Львов болон бусад томо томо хотонуудай һурагшад өөһэдын түмэр замтай юм. Тэдэ түмэр замууд жэлдээ хоёр миллион шахуу эдиршүүлые сэнгүүлэн зөөдэг байна.

Хүүгэдэй түмэр замууд 80 вокзал, станци болон сарайлһан платформануудтай. Тэрэнэй булад рельснүүдые нэшэн 37 тепловоз болон ууралаар хүдэлдэг 31 локомотив гүйлдэдэг. Ууралаар хүдэлдэг локомотивууд хүүгэдэй түмэр замһаа зайлуулагдахаяа байна. Тэдэниие мүнөөнэй түхеэрэлгэтэй тепловозууд халаха юм.

Хүүгэдэй түмэр замуудые һурагшад өөһэдөө мэдэлдээ абанхай, хангадаг байна. Эдир түмэр замшад машинистын туһалагшын, зам сахигшын, станциин болон халаанай даргын, кондукторай үүргэнүүдые дүүргэдэг юм.

В. ВОЙНОВ.

ДЖОН РИДЭЙ САМОВАР

Энэ ушар табин жэлэй саана болоо һэн. 1919 оной сентябриин нэгэ үдэр американ уран зохёолшо, публицист Джон Рид Гдовско уездын Добручинска волость ерэһэн байна. Псковой ажалшад холын айлшание хүндэтэйгөөр угтан абаа. Рид хүдөө тосхоной ажабайдалтай танилсаха зуураа, таряашад болон улаан армейцүүдтэй хөөрэлдэһэн юм. Совет засагай хүдөө нютагуудта тогтожо байһан ушарые хоёр нюдөөрөө хараха, тиин шэнэ Росси тушаа худал хуурмаг үгэ тараадаг буржуазна журналистнуудай хардалга гүрдэлгые бурууд һүргэхэ зорилготой ерээ һэн гэжэ Джон Ридтэй тэрэ үедэ уулзаһан, хөөрэлдэһэн зон һанамжалан дурсадаг.

Гдовско районой пенсионер-багша, Ленинэй хоёр орденой кавалер Захарий Петрович Савельев ажаһуудаг. Джон Рид тэдэнэйдэл байрлаһан юм. Хөөрэлдэжэ һууха зуураа, тэдэнэр самоварай сай оошодог бэлэй. Американ айлшан самоварай сай ууха айхабтар дуратай һэн.

Джон Ридэй сайладаг байһан самовар мүнөө Псковой түүхэтэ хизаар ороной музей-заповедник соо табяатай.

Н. МИЛОВ.

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ АЗА ТАЛААН

«Унаатай» болохо ушаргүй ехэ хүсэлтэй һэн тула Белгородско областиин Старый Оскол хотын хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэ Иван Лысенко гэгшэ нэгэ доро СССР-эй ДОСААФ-ай автолотерейн дүрбэдэхи выпускын далан зургаан билет худалдажа абаа һэн. Тиигээд таблицын гарахада, үнөөхи биледүүдээ шалгахадаа, «гэдэргэ унан» алдаба. Нэгэ билетдэнь «Москвич-412» автомашина, нүгөөдэдэнь «М-105» маркын мотоцикл, гурбадахидань «Тула-турист» мотороллер тудаба. Лысенко автомашинаяа абаха, харин нүгөө хоёр шүүбэрээ мүнгөөрнь абаха гэжэ шиидээ.

Автомотолотерея Белгородско областиин олохон ажалшадта баяр асараа. Гурбан «Волга», зургаан «Москвич», зуун табяад мотоцикл болон мотороллернуудые областиин ажалшад шүүгээ.

Н. ПОТЕРЯЙКО.

ТАШУУР БУУНУУДАЙ «ДАРААН»

Ташуур буунуудай түүхэ Москва хотын ажалшан Аркадий Николаевич Лупповые ехэтэ һонирхуулдаг. Бүхы арадуудай түүхэдэ элдэб үе сагуудта бии байһан ташуур буунууд тушаа ород болон хари хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн номуудай айхабтар ехэ библиотекэ тэрээндэ бии. Харин өөртэнь хадагалагдажа байгаа элдэб эсын ташуур буунууд бүришье ехэ һонирхол үүсхэнэ. Эндэ хахад метр утатай, үшөө 400 гаран жэлэй саана бүтээгдэһэн рейтерскэ ташуур буунуудһаа эхилээд, юрын зуруулай багса соо хоёроороо багтаха бишыхан пистоледүүд хүрэтэрөө бии.

Аркадий Николаевич өөрынгөө юрэ бусын коллекциин экспонадуудай шэмэглэлдэ тусхай анхарал хандуулаг. Юуб гэхэдэ, алталһан, мүнгэлһэн барюул ба хасартань элдэб угалза, гоёолтонууд, шэмэглэлнүүд һиилээтэй байдаг шуу. Анхандаа алуурай зэбсэг байһан эдэ ташуур буунуудай шэмэглэлнүүдые уран һайханай искусствын шухала нэгэ хуби гээшье һаа алдуугүй гэжэ һанагдана.

В. ПАШИН. (ТАСС).

ЭЛДЭБ ҺОНИН ○ ЭЛДЭБ ҺОНИН ▪ ЭЛДЭБ ҺОНИН

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ: *Уран зурааша Алтаевай шэнэ бүтээлнүүд.* ▪ Николай Дамдинов Доржо Банзаров тухай поэмэ түгэсхэбэ. □ Заншалта „Будамшуугай почтоһоо" гэһэн материал □ *ТАСС-аар абтаһан элдэб һониной дээжэ.*

Фольклористын дэбтэрһээ

Зориг ехэтэ —
Золоо олохо.

* * *

Һаймһарагша билдагууша хоёр
Һайн нэрэ абадаггүй.

* * *

Тэсэмгэй хүндэ
Тэнгэри хамһадаг.

* * *

Залхуу хүн
Заглуу тээшэ хурдан.

* * *

Үгы хадань — тэсэ,
Бии хадань — гамна!

* * *

Эртээр ажаллаһан —
Эрдэни олохо.

И. МАДАСОН.

Танилсагты Н. ДАГБАЕВА: ТҮРҮҮШЫН УУЛЗАЛГА

(УЯНГАТА ЭТЮД)

Надежда Дагбаева тон залуухан басаган. Тэрэ ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамуудые хэжэ ябана гээ һаа алдуу болохогүй. Хэжэнгын аймагай Могсохоной һургуулида һуража байхаһаа эхилээд, эдир басаган түрэл буряад уран зохёолоорһоо һонирходог, өөрсэшье бэшэжэ туршадаг һэн. Мүнөө Надежда Дагбаева Улаан-Удын багшанарай училищиин нэгэдэхи курсада һурана. Түрүүшынь бэшэһэн уянгата этюд толилхо зуураа, саашадаа уран зохёол бэшэхэ хэшээл оролдолгоёо дэбжээн үргэдхэһэй гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ байнабди.

Ханда, харыш! Шинии нүхэд басагад Дарима, Гарма-Ханда, Сэсэг гэгшэд хонгёохон хоолойгоор хангинаса дуулалдан, эбтэйхэнээр энеэлдэн ошобол! Хойноһоонь ягаа улаахан хасартай Сэмжэдма хоёр бүдүүн гэзэгэеэ хойшонь хаян, жэбжэгэр сэхэ хүлнүүдээрээ харгын тооһо үрхирүүлэн гүйжэ хүсэбэл! Ханда, шагнана гүш? Эдэнэй огсом хонгёо дуунай аялга ямар һайханаар аглаг сэнхир агаарта сууряатан байнаб? Эдир наһанайнгаа эгээл хүхюун жаргалтай үе соогоо ябана ха юм даа...

Залуу наһанайнь дуулим харгы захагүй үргэн замда дуудан, ерээдүйн ажабайдал тээшэ абаашахал! Ханда! Юундэ дуугай һуунаш? Ирагуу һайхан хоолойгоо хани басагадайнгаа аялгатай ниилүүлэн, үүлэгүй сэлмэг огторгойдо хэтэ мүнхэдөө таһаршагүйгөөр зэдэлэн байхыень зорюулыш! Ханда! Харана гүш? Шинии үсэгэлдэр хараһан танигдаагүй залуу хүбүүн шамһаа тээ холохоно зогсожо байнал!

— Юундэ, хаанаһаа ерээб?— гэхэ мэтын захагүй олон бодолнуудта эзэлэгдэн байтаршни, эдир залуугай шэнхинэмэ гүндүү хоолойгоор «Сайн!» гэжэрхёо. Ши урдаһаань харюусахадаа, өөрынгөө хоолой танялагүйш. Юундэ? Юундэ гэнтэ энэ хүбүүе харамсаараа, эдир залуугай халуухан шуһаар лугшан байгаа зүрхэншни гэнтэ хөөрөөдхибэб? Юундэ гэнтэ агшан зуура амгалан байһан байгаали жэнхэни буряадай уужам талын аялгаар зэдэлһэн шэнгиб? Энээхэн үедэ шинии бодожо байһан бодолнуудые энэ хүбүүн таагаа ха гү? Магад, шинии бодолые тааһан, тайлбарилагдаагүй асуудалдаш зүрхөөрөө харюусаһан байжа болохо. Шинии юундэшьеб гэнтэ ябаһайб гэжэ һанаад, бодохотойш адли:

— Тантай танилсахыемни зүбшөөхэт?—гээ.

Урдаһааш мойһон хара нюдөөр ерэбэдэнгүй хараһан хүбүүндэ наранда шарагдан харлашаһан нариихан утануд хургадаа һарбайжа:

— Ханда...,—гээш.

Хүдэр ажалша гараараа халуухан алыгыеш адхаад,

— Галдан,—гэжэ хэлээ.

Галдан... Юрын буряад хүбүүнэй нэрэ. Шинии дүү баһа «Галдан» гэжэ нэрэтэй ха юм. Теэд мүнөө эндэ ши энэ нэрые юундэшьеб һайхашаагааш. Хараха янзада энэ хүбүүн үргэн гүндүү сээжэтэй, үдхэн хара хүмэдхэтэй, дабхаряатаһан хара нюдэтэй, талын буряадай тэгшэхэн хамартай. Шэрүүн хара үһэниинь зунай дулаахан һэбшээндэ үлэ мэдэг долгилно.

— Үглөөдэр эндээ ерэхэ гүт? —гэжэ тэрэ хүбүүн һураад, харюу хүлеэнгүйгөөр:

— Ерээрэйгты. Би баһа ерэхэб,—гээ.

Юундэшьеб түшэгэнэһэн сээжэеэ гараараа дараад, ши «мэдэнэгүйб» гэжэрхёош. Һүүлээрнь өөрөөшье мэдээгүйдөө: «Баяртай!»—гэжэрхёод, ши гэр тээшэ гүйшөөш.

Сээжэ соохи обогонон байһан зүрхэеэ даран, урдаһааш шарбэһэн һалхи һүрин гүйгөөш.

Ханда! Тэрэ хүбүүнэй гуйлтада бү арсаарай. Ши ерэхэш. Шинии ходо ерэдэг тэрээхэн газарташни хүлеэгдээгүй һайхан юумэн болохо. Газар үшөө хубилха, алтан наранай шаргал туяата мүнгөөр хашарһатан байгаа Худан гол хүлеэгдээгүй номгохоноор долгиёо урадхуулхал...

Н. ДАМДИНОВ ● ШЭНЭ ПОЭМЭ ● ДОРЖО БАНЗАРОВ ТУХАЙ ДУУН

1. ҺЭЕЫ ГЭР

Тамын амитан тамадаа өөрын жаргалтай.
Талада һуудагууд
Һэеыгээр гэрээ табидаг һэн.
Хүнһөөл дутуугүй орой дээрээ хушалтатай
Хүнүүд хэбэртэй, һанаа амарнууд ябадаг һэн.

Нүүдэл уладай байра гэжэ тон элихэн:
Нэгэ бэлшээриһээ нүгөөдэдөө зөөхэдөө,
Эбхэн хуряажа, тэргэ дээрээ тээхэдэ,
Элдэб мэхэ гаргалтагүй, бэлэхэн.
Энэл ушарыень илангаяа сэгнэжэ,
Эшэгы гэртээ талада һуугшад дурлаа гү...
Теэд лэ, нимэшье гэрынь
Тэдээндээ тоб гэжэ,
Тэнгэриһээ монсогод байса унаагүй.
Эшэгы бүтээхэ гэдэгнай—баһал тухандаа
Элдэб олон өөрын арга оньһотойл.
Хүлһэ тоһотой нооһон байһанаа анхандаа—
Хөөһэн шэнги
Хүбхэгэр зөөлэн болохо ёһотойл.
Алда утанууд, мүлирхэй һабаанууд шарбажа,
Арбай нооһоды һамна сохижо орохол даа.
Сэбэрхэн бэреэдүүд, залуу хүбүүд жаргажа,
Сэдьхэлэй һайгаар хамһалсахаяа ерэхэл даа.
Уян бургааһа долгин дээрэ хитаруулжа
Урдаһан
Наринхан
Талын горхоной эрьедэ
Эмээл моридтой үхибүүдые хатаруулжа,
Эшэгы даралган
Энеэдэ, наадаар нэрьедэг!
Бүреэһэн дээрэ жэгдэ зузааһаар дэлгэжэ,
Бүридхэн зохидоор монсогойлжо уяатай
Хуруусгай нооһодоо газараар шэрэн гүйлгэжэ,
Хуугай табина үхибүүд, хонгёо абяатай!
Гэдэргэ—урагшаа эрье зубшан хатаргахадань,
Сэргэд, бэреэдүүд дүүрэн хүкэгөөр угтажа,
Элбэгээр уһа хуруусгайнуудтань адхажа,
Эшэгы даралгын дуу дуулаша, хабархалдан:
— Бушуухан жороогой хүсэндэ шэрүүлэн,
Бутуула ногоогоор харгылан гараарай.
Байрлаха эзэдтэ баясхал ерүүлэн,
Бадмахан сэсэгээр хангалтаарай.

Ингэжэ талын малшадай байрын эшэгы
Эмнигэй туруунай табараан доро бүридэнэ.
Бороо саһанда дуһалшье нэбтэрээ гэжэ үгы
Болохын түлөөдэ —
Уһанда шинихаран шэрэгдэнэ.

Хүбэн нооһодынь ёборгон мундуугаар
дарууулхадаа,
Хүсэд нягтаран гүйсэжэ одоол жэгдэрнэ.
Тэнюун наранда задалагдажа хатахадаа,
Тэбэнын үзүүр хухалмаар болоо гэгдэнэ...

Үгы даа, миинтээр эшэгы орохогүй гарташни!
Үгытэй ядууда—бүришье һаа түбэгтэй.
Гуламтаа сахижа һуугаа болохо гэртэшни
Гурбан зуугаад хониной нооһон хэрэгтэй.
Барлаг болоҗо, зариман бүхы наһаараа
Байрын доёмхо үрине түлэжэ гарадаг һэн.
Хаба шадалтайшагынь—
Аха дүү, ураг шадараараа
Хамтаруулан,
Гэрээ бодхожо абадаг һэн.
Ноёд баядынь —
Зуугаад, мянгаад хонитойнор
(Нооһон, юрэдөөл. дутаха гэлсээн үгы)
Дүрбэ-табаарнь һэеы гэрнүүдээ,
Хотоймоор,
Дүхэриглүүлэн табяа юм ааб даа, хэлсээнгүй.
Адууһа малыньшье —
алдадгүй элил нюдэндэ:
Алаг эреэнүүд байхагүй—зүһэ нэгэдэнхэй.
Ханзаар дүүрэн алта мүнгэтэй эдэндэ
Хамба, тайшаа
буугаад гарадаг гэлсэнхэй.
(Нёдондо жэлдэ ноён Сперанскиин байсаалта
Нойрһоонь эдээни гарган, нилээд шэшэрүүлээ.
Хулгай, тонуул... Хаандаа түшэгтэй эрэшүүлээ,
Хайра үршөөнгүй, теэд лэ, барижа шадаха
аалта?)

Үүсын мяханай тарган дала, сэмгэ, һээр,
Өөхэ, тоһоор нэбшышэһэн оошод...
Эд зөөридэ шунахайртараа ороошод
Эхэнэрнүүдтэ—бүришье һэн ха гэхээр.

Һубаряад бодоһон табан ондоо гэрнүүдээ
Һула орхингүй, тойрожо гарахал һүниндөө.
Хаһатай, шамбай, үшөөл залуубтар эзэндээ
Хаган гэргэдынь үни бэлдэнхэйл дэрэнүүдээ.
Хаанань удаан, хаанаһаань дарыхан гараба
һэм,—
Харанхыда хэнэй нюдэн хараха һэм?

Талын нюруугаар үүрэн дүлэтэн сайхадань,
Табадахи үүдэеэ түлхижэ ороһон байдаг һэн...
Ингэжэ тэдэнэр
Эдижэ, уужа, хэхэржэ.
(Үгытэйшүүлынь
Үлөөдэһэ залгин сүхэржэ)

Наада хурим дээр наншалдажа хоорондоо,
Наһаяа дууһадаг байһан бэлэйл зоргондоо.

Тамын амнтан тамадаа өөрын жаргалтай.
Тарган эдеэн, хурдан морид, сэбэр һамгад
Барга сагташье яһалал байжа магад—
Байхань байгаа.
Энээгээр дүүрэхэнь—харамтай.
Тамада жаргаха тухай—дуугархаяа эшэлшн!

Тамадаа нёлбоод, өөдэ нарые һарабшалжа.
Ухаан бодолоо гэгээн гэрэлээр соробхююлжа,
Урган тэниижэ шадаал һаа —
Хүн гээшэлши.
Үгы ха юм теэд—
Тингэжэ тэниһэн хүниинь!
Үгытэйшүүлынь баядай урда мүргэнэ.
Айл хоотондоо айлгуур, һүрөөтэй баянинь
Амбан ноёной саазата гарһаа мэгдэнэ,
Амбан ноёнинь хаанай дүрэдэ һүгэдэнэ.
Үмхэхэ, эдихээ үхэр малшье мэдэнхэй.
Үнэгэ, шонoшье ороондоо орохоо зүдхэдэг.

Шэнээр юумые шэнжэлэн ойлгохоо һэдэнхэй
Шэбшэхэ ухаан—
Гансал хүндэ үгтэдэг.
Арадай сэдьхэл сэсэн бэлэйл даа, ябашье.
Ажабайдалаа дуулан сэгнэхэнь мэргэхэн:
«Оршолон холо байбашье,
Ошохол наһамнай түргэхэн».

Үхэхэ түрэхын мүнхэ гунигые мэдэбэшье,
Үшөөл ухаанинь үхибүүн гулмэр һэмшэ гү.
Уула хададаа,
Бөө ламанартаа этигэжэ,
Унаад хэбтэхэнь хайратай һэн хэлэшэгүй.

Баатаршье хүбүүд байһан юм бээз үни хада
(Барижа даахагүйш тэдэнэй хазаар, дүрөөень!)
Энэл хүрэтэрөө,
гэдэргээ эрьен харахада,

Эрдэмтэ хүн буряад талада түрөөгүйл.
Дуганай номуудтай эрдэм гэжэ үгэ бү худха,
Духыеш адислан бууахадаал хүндэ гээбы.
Шажанай номуудай хооһон шанарай удха
Шагна, болишье—гэгээрэл тэдэ үгөөгүй.
Замбуулин гэжэ захатай юм гү, үгы гү,
Хүн түрэһэнэймнай
Хүсэд сэнгынь ямар бэ?
Бодото эрдэмэй орьёл шулуун зүргые
Бодолоор үгсэхэ хүбүүндэ
Хэрэг гараба.

Үшөө нэгэ наран түрэжэ, нэгэ мүһэн
Үргэн талые толоруулхадан үлыбэ.
...Һэргэг һонор, мэргэн ухаатай тиимэ хүн
Һэеы гэр соо
түрэдэг юм гү, үгы гү?

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Будамшуу[гай] ПОЧ[ТОҺОО]

УҺА ХААНА[Һ]... АБАХА...

Бидэ «Улаан Оронго»...
хонишод Буряад ор...
ажалша арадтаа аша...
жэ, тэдэнэйнгээ бүри...
наар хүдэлхын тула...
рээ оролдожо ябада...
Будамшуутай үнинэй х...
бди, ушарһайбди гэжэ...
бди. Теэд Будамшуу м...
гүй ха даа. Энэньшье...
нөө ниитын малай...
луулха, таряа хураа...
гатай саг ха юм да...
Буряад орон доторо...
асуудалаар ябажа ба...
Энэ жэл тахяа жэл...
са ехэ муу. Тиимэһэ...
дэ ехэл оролдожо, та...
малаа үбэлжүүлхэ...
Үбэлжэлгэ тухай эртэ...
жолоогүй һаа, ажала...
шатай ябахагүйнь...
Бидэ зундаа хони...
манажа, хүшэ тамир...
оролдонобди. Тиихэ...
нид үрэжүүлэгдэнэ...
хадаа бүри туха су...
нобди. Хониднай бараг...
лэй үедэ муудажа бай...
байһан хониднай муу...
болоҗо, искусственн...
удаан үрэжүүлэгдэнэ.
Теэд ямар шалтаг...
муудажа эхилээ гэшэ...
далые таа, хүндэтэ Бу...
шиидхэжэ үзыт даа...
най «Буряад үнэн» г...
дакциһаа танда хүрэх...
жэ найданабди.
Юун болооб гэхэдэ...
нидһай ундаа харяахa...
лошонхой. Шалтагаа...
рымнай байрладаг газ...
тура) уһа бүлэжэ гар...
бии байгаа. Энэ худ...
уһаар хониднай унда...
тамир ородог, бэлшэ...
жа тиирэдэг һэн. Тэд...
механик нүхэр Брянск...
түрүүлэгшын орлог...
Собенниковой захир...
бүлэдэг оньһон ...
мнай задалжа, Хиба...
тэ абаашаа. Энээ...
хониднай ундаа хар...
гүй болоод байна...
далые саашадаа тэсэх...
Шуһаа хатаһан хони...
үдэшэ болотор маара...
сэдьхэлыемнай ехээр...
Хүндэтэ Будамшуу,...
дые хараадаа абажа,...
лохо хэрэгтэмнай үшө...
туһа хүргыт даа.

Н-С. ВАД...
Д. Б...
Ж. ЦЫ...

Улаан-Үдын аймаг[ай]... Оронго» колхозой...

СЭНХ[ИР] ЭКРАНУУ[Д]...

13 часһаа 19 час... Москваһаа дамжуулга... һаа орон доторхи һо... минутаһаа үхибүүдт... даһан дамжуулга. 1... нутаһаа «Бидэнэр ... нуудби» гэһэн дам... часһаа «Киногой ... дуратайшуулай клуб... дамжуулга. 15 часһа... ниной эстафета. 16.0... һаа «Советский спорт»... шанда хүртэхын тула... заншалта мүрысөөнэй... руулагдаха. 18.05 ... «Плащь» гэһэн Пуч... ро. 18.50 минутаһаа... торхи һонин. УЛА[АН-ҮДЭ ДАМЖУУЛНА / ДАМЖУУ]РУУЛНА: 19 часһаа... гэһэн һүүлэй һонин... ма. 20 часһаа концерт... нутаһаа 02.20 минута... Москваһаа дамжуулга... нутаһаа орон доторхи... часһаа «Левша» гэһэ[н]... фильм. 21.45 минут... новой «Минии хонх... леэгээрэйгты» гэһэн... 2-дохи серинь). 23.45... «Намарай дуунууд»... жуулга. 00.30 минут... доторхи һонин. 00.45... «Стадион КВН» гэһэ[н]... га.

„ПРАВДА БУР[ЯТИИ]"... МҮНӨӨДЭРЭ[Й]... НОМ[ЕР]...

Нэгэдэхи хууда[һанда]... Хо Ши Минэй наһа... зорюулагдаһан мат... Үбһэ хуряалгаар м...
Хоёрдохи хуудаһа[нда]... тийна ажабайдал» г... доро В. Орловой «Ш... абтаа» гэһэн стат... орон доторнай» гэһэ...
Гурбадахи хуудаһ[анда]... хоорондын мэдээсэл...
Дүрбэдэхи хуудаһа[нда]... нышевай «Тэрэ холы... гэһэн үхибүүдтэ зор... рассказ. Һонин һон... сэлнүүд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ...

Н-02785. Зак. ...